

Znamenný rospev – 5. hlas ruténskej redakcie

Katalóg normatívnych popevkov s podrobným etymologickým rozborom

A. Systém ruténských melodických formúl vo vzťahu k ruským poreformným neumom

Materiál pre systematické spracovanie popevkov 5. hlasu z **ruténskych irmologionov** (RI):¹

- Irmosy:** Vskr – Nedeľa (*kánon vzkriesenia*)
St. – stĺpové irmosy (oktoich cez všedné dni)
Slp – irmosy nedele o Slepom
Vzn – irmosy *Voznesenia*
- Stichiry:** sIt– všeobecný iteratívny nápev (nepresne *samohlasen*)
sD1, sD2– doxastiká (dogmatiky) z večierne na nedeľu
pRZK – samopodoben *Rádujsja živonósnyj kréste*
pPO – samopodoben *Prepodóbnje ótče*
sPreob 1,2 – doxastiká na litii sviatku *Preobraženia* (6.8.)
sPx – stichiry Paschy
- Iné:** Step – stupňové antifóny (*Stepenna*) na nedeľnej utierni
Prok – *prokimeny, Alliluia, Boh Hospód'*
SA4 – 4. antifóna na utierni Strastí (prvé dva tropáre)

Za normatívne popevky považujeme také formuly, ktoré sa v našej databáze spevov 5. hlasu vyskytujú aspoň dvakrát a majú znaky určitej stability, alebo sú uvedené v niektorom zo známych kokizníkov. Melodické vety bez ďalších výskytov a jednorazové výpožičky popevkov z iných hlasov spravidla neuvádzame.

Venujeme sa predovšetkým štandardným tvarom formúl podľa RI. Miestami pre porovnanie uvádzame ruský variant popevkov. Popevkami 5. hlasu v prostopení sa zaoberáme v osobitnom dokumente.

---

¹ Z kontextu je zrejmé, že ide o spevy 5. hlasu, preto v siglách neuvádzame príslušnosť k hlasu.

B. Systém ruských popevkov vo vzťahu k staro- a strednobyzantským prameňom

Pre hlbšie porozumenie systému znamenných popevkov je nevyhnutný ich etymologický rozbor. Uvádzame preto aj staroruské neumové varianty popevkov a ich byzantské vzory. Najobsiahlejší a najkvalitnejší byzantský materiál nachádzame v stichirách Miney a Triody, ktoré sú však v RI pomerne slabo zastúpené.² Tento výskum teda zahŕňa cestu od byzantských formúl iba k ruským poreformným neumovým popevkom – tie sú však rovnaké ako v irmologione.

Použité pramene

Ruské predreformné:

S407, 439, 440 – rukopisy hlavnej knižnice Trojicko-Sergievskej Lavry

Grécke:

O – Paris, Coislin no. 220, rané 12. stor. (nediastematický)

G, Ga – Grottaferrata E.γ.II, III

H – Athos, Iviron no. 470

Y – Cambridge, Trinity College, no. 1165

D = Vi 181 = Codex Dalasseni (Cod. vindobonensis Theol. gr. 181), Wien

Am = **A 139**, Sticherarium Ambrosianum, faksimile MMB: Munksgaard, 1992.

Vi – **Vi 136** = Stichirarion (Cod. vindobonensis Theol. gr. 136), faksimile MMB: Wien, 1987

Vat = Codex Vatopedi 1488, faksimile MMB: Munksgaard, 1985.

Poznámky: V zápise melódie sú nepovinné (variantne prítomné) noty označené slabšie (napr. sivou, malé znaky červenou). Byzantským ekvivalentom znamenných popevkov dávame v záujme prehľadnosti rovnaký názov s „predložkou“ #. Dĺžku nôt v byzantských paralelách určujeme podľa princípov I. Arvanitisa (tj. inak ako v MMB).

---

² Irmosy sú v byzantskej tradícii menej jednotné a viac podliehali vývojovým zmenám.

Stupnica:

Piesne 5. hlasu ZR sa v RI aj SI takmer jednotne zapisujú spôsobom, ktorý zodpovedá vyššej z dvoch úrovní zápisu 1. hlasu. V záujme lepšieho zvýraznenia analógií s 1., 3. a 7. hlasom preto v našich prepisoch spevov 5. hlasu volíme transpozíciu o kvartu nižšie.

A H C D E F G a h^(b) c d

Zápis v RI a SI

Náš prepis

Hoci je podľa irmologionov vo väčšine prípadov stupnica pevne daná, vzhľadom na byzantské paralely a podobnú situáciu v 1. hlase je pravdepodobné, že tón *h* sa neznižoval minimálne v niektorých melodických motívoch siahajúcich aspoň k tónu *c*.

V prípade nižších variantov popevkov typu *prihlaska* sa naopak tón E výslovne predznamenávaním znižuje (v starších RI) na E^b, čo azda implikuje aj znížené *b^b* v prípade (o kvintu) vyššej *prihlasky*.

Triedy V-II, V-II⁺, S-II

V-II⁺-a/G – Rafatka/ РАФАТКА

⇒ **Rafatka** je jedným z najčastejších úvodných a priebežných popevkov³ 5. hlasu. Na rozdiel od 1. hlasu je jeho predkadencia rovnaká ako pri *osoke* – ide teda o variant *osoky* s osobitným nástupom.

	A	U	R	S*	C	
S408	↘	↗	↘↘↘	↘↘↘	↗	=
	↘	↗	↘↘↘	↘↘↘ ↗	↘ ↘	=
16.-17. stor.	↘↘↘	↗	↘↘↘	↘↘↘ ↗	↘ ↘	=
	↘	↗	↘↘↘	↘↘↘ ↗	↘ ↘	=
J029						var.
RI						var.
						var.

⇐ / ⇔ **Rafatka** predstavuje v 5. hlase ZR typický a najfrekvencovanejší priebežný popevok. To je však výsledkom značného zjednodušenia pôvodnej melodiky, keďže predobrazom *rafatky* je vyše 7 rôznych formúl. V mnohých prípadoch je predobrazom len časť prístupky *dolinky* alebo iných koncových popevkov (porov. typ C):

RI	
H	

³ st. 1/4,5,6, 2/7,8, 3/12, 4/18-20, 5/23,26,27, 6/32, 9/47-49, Slp 1-5,7, sD2

Jeden z predobrazov *rafatky* sme na základe etymologických súvislostí zaradili k *oprometu* (#*opromet priamy*). Jemu blízky, ale bohatšie rozdrobený variant (A) má finálu D:

Typ A:

Invariantné jadro formuly je 5-slabičné:

S439,440

Vi, Vat

Am, D

Varianty finály:

Prístupka má niekoľko variantov:

S439

S407

Vi, Vat

Am, D

Am

D

Vi

Am, D

S407

Vi

Vi

Am

Vi

Am

Vat

Am

Finála F rozdrobená:

Rus.

S440

S439

Vi

Am

Krátky tvar – jadro:

Vi

Am

Dlhý tvar:

S411

Vi

Vat

Am

Vi

Am

Typ C:

Typ C je charakteristický deklamáciou na G a kadenciou, ktorá kontúrami presne zodpovedá znamennej melódii. Koniec tejto formuly sa nie vždy kryje s hranicami susedných kóľ.

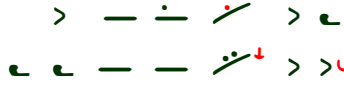
Rus.

S439,440

Vi,Vat

Am

H

Vi,Vat

Am

Vi,Vat

Am

S439,440

Vi

Am

Y

RI

Typ D:

Typ D je krátka otvorená formula charakteristická ťažkým tónom *a*. Pokiaľ sa kolon skončí na tóne G alebo F o slabiku ďalej, ide o *#rafatku*, ak nasledujú ešte dve až tri slabiky, formula prechádza do ZR spravidla ako *osoka stredná*.

ZR

S439,S440

Vi,Vat

Am

Am

Vi

Am

Najkratší variant prechádza do ZR často (etymologicky nesprávne) ako *osoka stredná*:

S440

S439

Vi,Vat

Am

Vi

Vat

Am

Vi,Vat

Am

Vi

Am

Typ E:

Typ E je niekedy označený martyriou 1. hlasu. Nachádzame ho najmä v stichirách Veľkého týždňa a paschálneho obdobia. V najkratšom znení prechádza do ZR ako *osoka*.

Vyšší: Vi

Vat

Am

Nižší: S411

Vi

Am

Typ F:

Typ F je integrálnou súčasťou #dolinky. V mnohých prípadoch ho však možno oddeliť vďaka iste nie náhodnej pozícii hranice kól. Do ZR vtedy prechádza ako *rafatka* alebo *osoka*.

S429

س : ذ ن س : = س

S440

س : ذ ن س : = س

Vi

— ن > / > س

Am

Vi,Vat

— — ن > > \ >>
س س — — ن > > س //

Am,D

Vi

س س س ن > > س / >

Vat

س س س ن > > س / >

Am

S447

س : ذ ن س : = س

S440

س س س ن \ =

Vi

س ن > > — //

Am

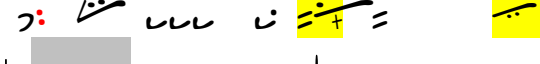

S-II⁺-a/G – Rafatka s prehybom/ РАФАТКА С ПРЕГЫБОМ⁵

⇒ *Rafatka s prehybom* je⁵ S-variant bežnej rafatky.

A U R S C

S408

16.-17. stor.

RI

⇐ / ⇔ *Rafatka s prehybom* má v starších prameňoch málo paralel a paradoxne najpresnejší predobraz nachádzame vo Vskr 8, kde sa po reforme objavuje *osoka veľká s prehybom* (tj. nástupný vrchol je predĺžený).

S407

H

Vskr 8: S407

O,Ga

H

Podľa typu G bežnej #rafatky (22.12.):

S439-40

Vi

Am

⁵ st. 8/40-43, Slp 8.

V-IV-a/G – Ometka/OMETKA

⇒ **Ometka (Rožok/Rožek)**⁶ je svojej podstate *rafatka* s ťažkým znakom v nástupe, a teda v 5. hlase ide o ďalší variant *osoky*. V S414 a niekedy aj S430 sa na kadenčnom vrchole objavuje **rozdrobenie**, ktoré však nemá melodický preklad v žiadnom dostupnom RI.

	U	R	(S)	C	
S408					
16.-17. stor.					
S414					
RI					
J029 / sPreob 2					
J002 / sPx3					

var.

var.

var.

var.

⇐ / ⇔ **Ometka** má v predreformných a byzantských prameňoch málo paralel s nedostatočnou presvedčivosťou:

S407

S407

Y

⁶ Slp 1, sD1, sPreob 2, SA 4ab.

V minei a triode nachádzame #ometku takmer vždy ako formulu melodicky zhodnú s niektorým z typov #rafatky, iba s odlišným nástupom.

Typ A:

Vi

Vat

Vi, Vat

D,Am

Podobne ako pri #rafatke, aj tu sa dva z kadenčných znakov môžu spojiť, čo do ZR prechádza ako *vozmer veľký* (uvádzame tam).

Napokon uveďme príklad so zdvojeným nástupom:

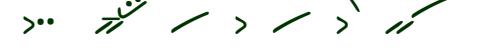
Vi

Am

Typ B:

S439

S440

Vi

Am

Typ C:

S411

Vi, Vat

Am

Typ D: (~typ G #rafatky)

S447
Vi,Vat

Am

Vi,Vat

Am

S440
Vi

Am

Vi,Vat

Am

vi

Am

V-II⁺ - /G – Osoka malá / Ὠσόκα μάλα

⇒ *Osoka malá* predstavuje⁷ krátky tvar popevku bez deklamácie a nástupného vrchola, takže úvodná anabáza hneď prerastá do kadencie. Popevok sa vždy viaže na nasledujúcu *mugu* alebo *prihlasku*, takže bez rozdrobenej finály popevok ani nie je doložený.

<p>S408</p> <p>16.-17. stor.</p> <p>RI</p> <p>var. L1709</p>	<p>S408</p> <p>16.-17. stor.</p> <p>RI</p> <p>var. J029</p> <p>SI</p>	<p>Vzn 9:</p> <p>S408</p> <p>16.-17. stor.</p> <p>RI</p> <p>var. J002</p>
--	---	--

⇐ / ⇔ *Osoka malá* má v starých prameňoch štyri (neveľmi presvedčivé) typy pravzorov.

<p>S411</p> <p>S407</p> <p>Vi, Vat</p> <p>Am, H</p> <p>Vi</p> <p>Am</p>	<p>S411,447</p> <p>Vi</p> <p>Vi, Vat</p> <p>Am</p> <p>Am, D</p>	<p>S411</p> <p>S440</p> <p>Vi</p> <p>Am, D</p> <p>S407</p> <p>H</p> <p>Y</p>
---	---	--

⁷ St 4/18, 6/31, 8/43, Slp 3,6,8,9, Vzn 1,3,4,9.

V-II⁺-a/G – *Osoka* / *Ōcókα*

⇒ *Osoka* bez prívlastkov v 5. hlase v podstate neexistuje, jej melódia sa objavuje len v prípade extrémne krátkej *rafatky*, keď malý počet slabík (najmä po eliminácii jerov) neumožňuje nástupný dotyk tónu *c*. (napr. sD1)

S408

16.-17. stor.

J002

RI

⇐ / ⇔ *Osoka* sa v starobyzantských prameňoch dá extrahovať (občas aj s paralelou v ZR) z prístupky #*dolinky*:

16.-17. stor.

Vi, Vat

Am

Na dvoch miestach Triody⁸ (bez adekvátnej odozvy v ZR) nachádzame podobný motív ako v #*osoke malej*:

S407

Vi

Am

Vi

Am

⁸ Tomášova nedeľa, stichiry po 3. nedeli pôstu.

Ako *osoka* alebo príbuzné popevky (*osoka veľká, rafatka*) sa do ZR dostala formula, ktorá je z melodického hľadiska totožná s *#podkladcom* bez finály:

Vi,Vat   ↗ > — / > u > • ↗   > u   ↗   //

Am

S440   u u u u u u u   ↗   \   >> u

Vi   > x   ↗   > •   \   >> u

         > —   ↗   > u   > •   \   >> u

Am

V-II⁺-a,G/G – Osoka veľká

⇒ *Osoka veľká* je typická najmä pre 6. irmosy.⁹ Názov *veľká* jej pridelujeme v súvislosti s ťažkým nástupným vrcholom. Ako ukazujú variantné znenia na úrovni neumov aj v RI, *osoka veľká* je v podstate alternatívny tvar *ometky*.

S408

16.-17. stor.

RI

var.

var.

S408

16.-17. stor.

RI

var.

S-variant veľkej osoky s rozdrobenou finálou nachádzame v Step 1b, 2c:

S408

16.-17. stor.

RI

var.

var.

⇐ / ⇔ *Osoka veľká* nemá veľa presvedčivých paralel. Tie existujúce sa zhodujú s *#ometkou*.

S407

Y

H

⁹ St 5/24,27, 6/31, Slp 6, Vzn 6, sD1

S-II-a,G/G* – Osoka veľ'ká s prehybom

⇒ *Osoka veľ'ká s prehybom (Osoka v.p.)* vždy predchádza¹⁰ *voznosu poslednému* a je typická zalomením finály, ktoré nie je nutne vyjadrené aj neumami. Ťažký nástupný vrchol sa niekedy interpretuje na spôsob *ometky*, čo svedčí o blízkosti oboch popevkov. Podobne ako pri základnej veľkej osoke deklamačný tón môže byť aj G.

S408   ::   L L L   \   ů   \

16.-17. stor.   ::   L L L   ————   ————   ————

                  ::   L L L   ↘   ů   ————   ————

J029

RI

⇐ / ⇔ *Osoka v.p.* je podľa predreformných aj byzantských prameňov v nástupnej časti totožná s *#rafatkou* alebo *#ometkou*, alebo dokonca nástupný vrchol rozvíja na spôsob *fity*. Ojedinelé reminiscencie na *ometku* v RI nie sú náhodné ani mylné. V kadenčnej časti ťažký vrchol nie je podmienkou.

S407

Y

H

H

¹⁰ st. 8/41-43, Slp 8, Vzn 8, Vskr 8

V-II*/S-II-F/D – Opromet veľký / Опрѡмѣтъ

⇒ *Opromet veľký* sa v 5. hlase (v rámci RI) nachádza výlučne v stupňových antifónach.¹¹

Typ I

Typ I je typický neoddeliteľným iniciálnym motívom (tri varianty) a ide o záverový popevok (na konci 1. alebo 2. riadku). Melodicky sa podobá *romici veľkej*, s ktorou je etymologicky príbuzný (= *podkladec*), neumovým zápisom zas *osoke*. Variantnosť dĺžky kadencného vrchola je pre stupňové antifóny typická a má svoj odraz aj vo variantnosti melódie RI.

U R S* C

A S408

16.-17. stor.

J002

RI

B S408

16.-17. stor.

RI

C S408

16.-17. stor.

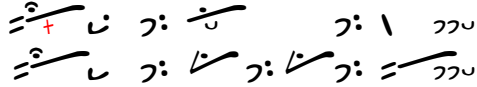
S429

RI

¹¹ Step 1a, 2c, 3abc.

Typ II

Typ II má *premet* v nástupe. Popevok je priebežný, otvára druhý alebo tretí riadok.

S408
16.-17. stor.

J002
RI

⇐ / ⇔ *Opromet* typu I je v časti prípadov dedičom stredového *voznosu posledného* a teda ide o alternatívne znenie *romice veľkej*. V ostatných prípadoch je predchodcom *oprometu I* rytmicky podobná, ale v kadencii o tón nižšia formula.

Typ I

S407
B
S407
B
G

Opromet typu II je priebežná formula. V byzantských prameňoch niet stopy po úvodnom *premete*, v S407 sa objavuje dvakrát. Rozdrobenie finály je v S407 štandardné, ale v gréckych prameňoch zriedkavé. Vzťah medzi ruskými neumami a byz. melódiou je zahmlený. Finála F pripomína #*mrežu malú*.

S407

G

B

G,B

S407

G

B

G,B

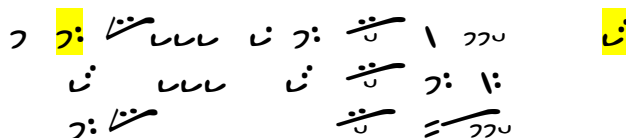
G

V-II*/S-II-F/D – *Opromet malý* / *Ὀπρωμάλιζ*

⇒ *Opromet malý* je zhodný s *oprometom* 1. hlasu a podobne ako tam ho nachádzame výlučne v stichirách, kde je pomerne frekventovaný.¹²

16.-17. stor.

RI

⇐ / ⇔ *Opromet malý* má výraznú a ustálenú byzantskú paralelu, ktorá sa až na novšie ornamentačné rozdrobenie predkadencie takmer presne zhoduje s rusko-ruténskou melódiou zo 17. stor..

Bez rozdrobenia finály:

S439,440

Vi

Vi, Vat

Am

Vi

Am

¹² V 5. hlase v RI nemáme doložený tento popevok, preto jeho melódiu určujeme podľa 1. hlasu.

S rozdrobenou finálou:

ZR rus.

A: S439,440

Vi,Vat

Am

RI

B: S439

            S440

Vi

Am

So skrátenou kadenciou:

S440

Vi

Am

S priamou kadenciou:

Od #oprometu nemožno oddeliť variant s priamym klesaním v kadencii,¹³ keďže často stojí na úplne rovnakých starobyzantských neumoch.
 Ide o ďalšie skrátenie kadencie v postupnosti #prihlaska, #taganec, #opromet priamy a dôkaz príbuznosti #prihlasky s #oprometom.

¹³ Jeho obrazom v ZR je však prevažne osoka/rafatka, občas taganec a prihlaska (a v irmosoch vozmer), čo možno vysvetliť mechanickou podobnosťou kontúr neumového zápisu.

S-II-F/a – Vyplavka/ ΒΥΠΛΑΒΚΑ

⇒ *Vyplavka*¹⁴ v 5. hlase spravidla predchádza *mreži*, oba popevky sú však zriedkavé a etymologicky sporné.

	A	U S*	C	
S408				
16.-17. stor.				var.
S429				
RI				var.
J029, sPreob 2				

⇐ / ⇨ *Vyplavka* ako samostatný popevok v predreformných a byzantských prameňoch takmer neexistuje. V poreformnom ZR sa spravidla nachádza na miestach, kde ju staršie neумы ničím nepripomínajú. V niekoľkých prípadoch je *vyplavka* obrazom *#ohibky*.

V ojedinelých prípadoch je jej predobrazom (nie nutne pevne ukončená) formula pripomínajúca viac alebo menej *#lacegu* z 1. hlasu:

I.	S414,431		
	S439		
	Vi		
	Am		
	Vi		
	Am		

¹⁴ st. 1/7, sPreob 1,2, sD2

II. S439,440

Vi >x — — / / >.. / /

Am

Tvar III. je najčastejší a nachádzame ho pravidelne pred #mrežou. Môžeme ho teda považovať za primárny pravzor vyplavky.

III. S407,440

Vi >x — — / / / /

Vat > — — / / / /

Am

Vat > — — / / / /

Am

IV. Vi,Vat

Am

V-II⁺-D/G – Podjem/Подъём

⇒ *Podjem* je v 5. hlase¹⁵ typickým irmologickým¹⁶ úvodným popevkom, za ktorým takmer vždy nasleduje *dolinka*. V poreformnom ZR má jednotnú melódiu a dva nevelmi odlišné spôsoby neumového zápisu.

	A	U	R	S*	C	
S408						
						var.
						var.
16.-17. stor.						
						var.
S429						
SI						
J002,029						
RI						
pRZK // 16.-17. stor.						
RI						

¹⁵ st. 1/5,6, 2/7, 4/19,20, 5/23,26, 7/36, 8/40,42, 9/48, Slp 4,6, Vzn 3,4,6,8, pRZK

¹⁶ *Podjem* v pRZK je výnimkou a v RI má aj osobitné melodické črty odlišné od irmologickej normy.

⇐ / ⇔ **Podjem** nemá v starších prameňoch presvedčivé paralely. Na jeho mieste nachádzame rôzne varianty priebežných formúl (#*rafatka*, #*osoka*, #*taganec* apod.). Iba v st. 5/23 a Vzn 3, 6, kde je *voznos* potomkom ťažkej formuly #*dolinka*, vidíme v rukopise Y vyššiu finálu. Či však toto zvýšenie vsutku súvisí s efektom *podjemu*, nie je zrejmé.

S407

Naopak, veľmi presné predobrazy *podjemu* nájdeme v stichirách miney a triody, tie však do ZR prechádzajú nejednotne v tvare iných popevkov, najmä *rafatky*. Znamenný *podjem* je doložený (nie celkom presvedčivo) iba dva razy.

Typ G1: S439

Vi, Vat

Am

Typ G2,3:

Vi

Am

Typ a:

Vi, Vat

Am

Vi

Vat

Am

S-II - F/D* – Ohibka / ΩΓΗΕΚΑ

⇒ *Ohibka*¹⁷ je v kadencii podobná *romici*.

1. Ako výrazný úvodný popevok ju nachádzame s deklamačným tónom F a minimálnym prechodovým S:

A U R S* C

S408

16.-17. stor.

var.

var.

var. S+C:

2. *Ohibka* ako priebežný popevok má výraznejší prechod S* a nachádza sa v stichirách mimo obsahu RI. Jedinou výnimkou je sPx 3:

A U R S* C

S408

S411

S429

S431

S450

sPx 3 // J002,1229

¹⁷ st. 3/12, 4/18, 5/24,27, 6/31, Slp 1,3,9, Vskr 3,8, sPreob 2, pRZK.

Zvláštnym prípadom¹⁸ je Vskr 8 a pRZK s deklamačným tónom G a ťažkým nástupným vrcholom:

16.-17. stor.

Vskr 8

var.

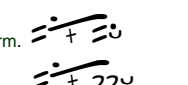
16.-17. stor.

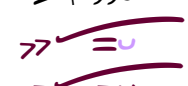
pRZK

⇐ / ⇔ Podobnosť úvodnej a priebežnej *ohibky* v ZR je výsledkom neskoršej asimilácie, pôvodne išlo o dve výrazne odlišné formuly.

1. Úvodná #ohibka:

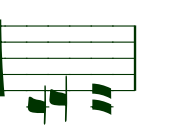
Krátka

Rus. poreform.

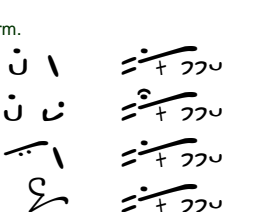
S439,440

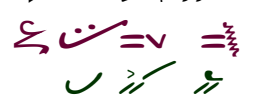
Vi

Vi,Vat

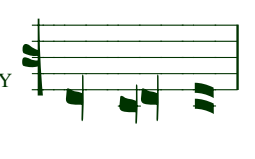
D,Am

S prístupkou:

Rus. poreform.

S407

O,Ga, La

H,G,Va,La,Y

S lomenou finálou:

Rus. poreform.

S439

Vi,Vat

Am

¹⁸ V pRZK má táto pseudo*ohibka* výraznú záverovú funkciu.

2. Priebežná #ohibka:

Priebežná *ohibka* má svoj výrazný pravzor v starších prameňoch. #*Ohibka* je formula s otvorenou finálou, tj. vždy ústi do ďalšej, tesne pripojenej záverovej formuly, pričom sa finála prispôbuje tomuto spojeniu.

Typy prístupky:

Kadencia (bez finály):

Typy finály:

S440		S439-40		Vi, Vat	
S407,440		S407		Vi, Vat	
Vi		S407,440		Am	
Am		Vi, Vat		Am	
S407		Vat		S407,440	
Vi		Am		Vi	
Am		Am		Am	
Vi, Vat		Am		S407	
Am		Am		S439	
Vi, Vat		Am		Vi, Vat	
Am		Am		Am	
Vi, Vat		Am		S407	
Am		Am		Vi, Vat	
		Am		Am	

Na Veľký piatok nachádzame zdvojenú #ohibku:

S407

Vi

Vat

Am

Z melodického hľadiska je #ohibka variant #podkladca (s chamilou).¹⁹ Vzťah k #podkladcu vidno najlepšie v stichirách 25.12. a 2.2.:

S407

S440

Vi

Am

Z funkčného hľadiska je však #ohibka vo väčšine prípadov priebežná formula, čo by mohlo vysvetľovať odlišný melodický vývoj vZR.

Vzácnny variant²⁰, ale melodicky veľmi blízky znamennej melódii:

S447

Vat

Am

Vi

Am

Frekvencia výskytu #ohibky je vyššia než v poreformnom ZR, pretože ak za #ohibkou nasledovala #prihlaska alebo #muga, vyvinula sa na *zavod*. Istá časť sa tiež interpretovala ako *vyplavka* alebo *osoka/rafatka/ometka s prehybom* apod.

¹⁹ V obmedzenej miere môžeme takýto proces pozorovať v stupňových antifónach na popevku *romica* (= *voznos posledný s chamilou*).

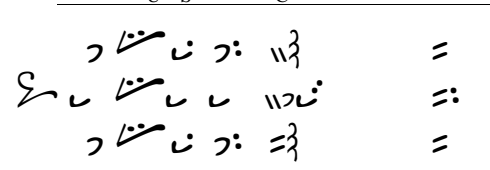
²⁰ 15.8. a Syropôstna nedeľa.

S-II - F/D* – Prehibka / ПРЭГІБКА

⇒ **Prehibka** sa v kontexte RI vyskytuje len raz (Preob 1) a aj to v interpretácii celkom priklonenej k *osoke strednej*. Pôvodnú melódiu máme k dispozícii len z ruských zdrojov.

U S* C

16.-17. stor.   =

SI

J029

⇐ / ⇔ Pravzory **prehibky** v starších prameňoch sú dosť neprehľadné. Ak vylúčime tie, ktoré zodpovedajú *prehibke* len raz, ostáva jediná formula:

Vi   > — >

Vat   > — >

Am

Vi   > — >

Vat   > — >

Am

Výpožička z 1. hlasu:

S407   =

Vi   //

Vat **a'**   //

Am

S-II - ?/D* – Prihlaska s triaskou

⇒ *Prihlaska sa triaskou* je v 5. hlase doložená iba v stichirách miney a triody.²¹ Jej melódiu nemáme doloženú v ruténskych ani ruských prameňoch, ale na základe analógií s 1. a 4. hlasom ju vieme rekonštruovať.

S408   ǂ ǂ: ǂ ǂ ǂ   ǂ || — =

S431   ǂ ǂ: ǂ ǂ ǂ   ǂ: || — =

S447   ǂ ǂ: ǂ ǂ ǂ   ǂ: || — = Δ

RI*

⇐ / ⇔ *Prihlaska s triaskou* má v starších prameňoch presnú paralelu, a to v dvoch výškových hladinách.²²

S439   ǂ ǂ ǂ ǂ ǂ   ǂ || ✓ = =

Vi   ǂ ǂ ǂ ǂ > > ǂ || ✓ >

Am

S439   ǂ ǂ ǂ ǂ ǂ || — =

Vi, Vat   > — ǂ > > ǂ || ✓ >>

Am

Am

Vat   ǂ ǂ > ǂ ǂ ǂ >>

Am

Vi   ǂ ǂ ǂ || ✓ >

Am

²¹ *Salpisonen*, stichiry 3.1., 15.8., po 1. pôstnej nedeli a na Veľký piatok.

²² Na tejto formulácii azda možno ilustrovať, že tón **b** ako vrcholový bod bol znížený (s charakterom **F** a **ǂ**).

V,S-II-c/- – Podvertka (lomená)

⇒ *Podvertka (lomená)* sa v 5. hlase a RI nachádza iba v pPO a Step 2b.

16.-17. stor.   R   S   V   Z

J002

RI

Detailed description: This block shows the historical notation for the 'Podvertka (lomená)' in the 16th-17th century. It includes a line of neumes with labels R, S, V, Z above them. Below are two staves of music: 'J002' and 'RI'. A yellow highlight is present on a specific neume and its corresponding staff notation.

Iné neumové zápisy:

Detailed description: This block shows two alternative neume notations for the 'Podvertka (lomená)'.

⇐ / ⇔ *Podvertka lomená* má v Step 2b za svoj predobraz #kluč.

S407

G

G

D

Detailed description: This block shows the notation for S407, G, and D. It includes neumes and staff notation for G and D. A yellow highlight is present on a specific neume and its corresponding staff notation.

Neumy *lomenej podvertky* nachádzame tiež v stichirách *Priidíte* kráľovských hodiniek – v gréckych prameňoch je na jej mieste komplikované *lico*.

S407

Vi

Am

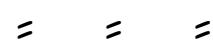
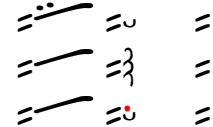
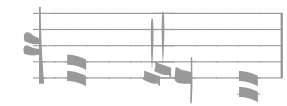

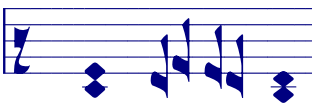
Detailed description: This block shows the notation for S407, Vi, and Am. It includes neumes and staff notation for Vi and Am. A yellow highlight is present on a specific neume and its corresponding staff notation.

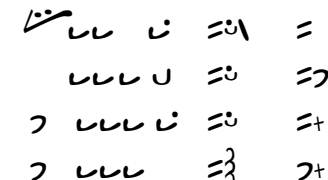

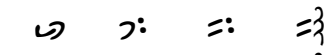
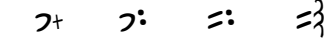
Triedy V-III , S-III

S-III- D/C – Romca menšia / ϞΟΜΛΑ ΜΕΨΗΛΑΑ

⇒ **Romca (Romša) menšia**²⁴ je v základnej podobe trojslabičný²⁵ popevok, ktorý by sa dal považovať za holú kadenciu triedy S-IV. Ako však ukazuje širší kontext ZR,²⁶ prvú slabiku treba považovať za nástupný vrchol, takže kadencia ostáva na dvoch slabikách v triede S-III.

	U V Z
S408	
16.-17. stor.	
RI, st. 2/8	
RI, inde	
J002	
SI	

	R S V Z
16.-17. stor.	
RI	
J673	
S411	
S414	

⇐ / ⇔ **#Romca** je v starších prameňoch pomerne zriedkavá a nejednoznačná.²⁷ V hrubých rysoch môžeme rozlíšiť dva varianty, a to podľa nástupného tónu G alebo a. Dôvody, prečo sa nástupný tón G zmenil na D v ZR, nepoznáme. Zmena finály D na C je vysvetliteľná lomeným tvarom melódie.

²⁴ st. 2/8, sD1, pPO, sPx 4

²⁵ Trojslabičný variant má v st. 2/8 melódiu *romce* hlasu 4, čo paradoxne lepšie zodpovedá byzantskej melódiii.

²⁶ Dvojslabičný variant je však v Am doložený iba raz a jeho melódia nejaví znaky príbuznosti s plnými tvarmi.

²⁷ Jej predobrazy prechádzajú do ZR tiež ako *osoka stredná* (najmä a-variant) alebo *opromet*.

G-variant jednoduchý

štvorslabičný

trojslabičný

S411					
Vi					
Vat					
Am					

G-variant lomený

Vi,Vat					
Am					

S411				
Vi,Vat				
Am				

a-variant

	prístupka:		jadro:
Vi,Vat			
Am			

2-slabičný variant

9.9.	S411				
	S440				
st 2/8	S407				
sPx 4	Vat				
9.9.	vi				
Am					

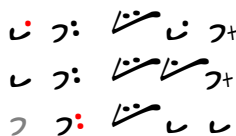

V-III- F/D – Vozhlaska / ВОЗГЛАСКА

⇒ **Vozhlaska** je v RI zriedkavý popevok³⁰ bez presvedčivej opory v predreformných neumoch, čo znamená, že ide o neskoršie osamostatnenie časti prístupky alebo deklamácie (zvlnenej akcentáciou) iných popevkov, napr. *kulizmy strednej*. Na jednom mieste (Slp 9) predstavuje alternatívnu interpretáciu *a/a-vozmeru* (ten je v rkp. J002 a J029)

16.-17. stor.

RI

⇐ / ⇔ #**Vozhlaska** má niekoľko pravzorov.

Ako *vozhlasku* možno (najmä na základe ruských prekladov) identifikovať trojslabičnú úvodnú formulu „Kyrie“ mnohých stichír 5. hlasu:³¹

Vi, Vat

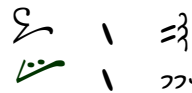
Am

SI

S411

S429

SI

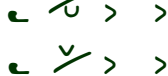

Podobný motív s krátkou prístupkou tvorí prednástup mnohých formúl:

S407

Vi, Vat

Am

Vi

Vat

Am

³⁰ Slp 1,9, sD2

³¹ Neumový zápis však umožňuje považovať formulu za *malú osoku*. Pri viacslabičných prípadoch skutočne nachádzame vZR pomerne často *osoku* alebo *rafatku*.

Ten istý motív s rozdrobenou finálou prechádza do ZR ako *vozhlaska*, ale aj *opromet* a *ohibka*:

S429	
S407	
S440	
Vi	
Vat	
Am	
Sl	

(stichira v Nedelu o Slepom)

S-III- G/D – *Prihnet* / Πρηγνέτς

⇒ *Prihnet* sa nachádza vzácnne iba v dvoch stichirách (Anatol 8, V. Pond.). Uvádzame jeho melódiu podľa ruských prameňov:

16.-17. stor.

⇐ / ⇔ *Prihnet* je variantom *#pojezdky*.

Vi, Vat	
Am	

⇐ / ⇨ **Veľký vozmer** je v starších prameňoch variantom *prihlasky* alebo *#ometky/rafatky*.

Typ I (variant *#prihlasky*, st. 1/4, Veľký týždeň a nedeľa Porazeného):

S411

S429

Vi

Vat

Am

Vi,Vat

Vi,Vat

Am

Typ II (variant *#rafatky*, Slp 5 a iné):

S407

H

Y

Vi

Vat

Vi,Vat

Am

S411,447

Typ III (variant #ometky):

Vi,Vat >.. > > > > > >

Am

S429 = > > > > > > >

S-IV(V)-a/a –Vozmer zrýchlený

⇒ *Vozmer zrýchlený* v poreformnom ZR ani v predreformných ruských prameňoch nenachádzame.

⇐ / ⇔ #*Vozmer zrýchlený* je v byzantských prameňoch (iba 4 výskyty v triode) variantom #veľkého vozmeru s polovičnou dobou kadencného vrcholu. Do ruských prameňov sa tlmochí nejednotne.

Vi > > > > > > >

Vi > > > > > > >

Vat > > > > > > >

Am

Vi > > > > > > >

Am

V-IV-a/a – Taganec rožkový

⇒ Nekatalógový *taganec rožkový*³² má neumový zápis podobný *tagancu*, ale melodicky zodpovedá popevku *rožok* z 1. hlasu. V 5. hlase je zriedkavý (len Vskr 6,9).

	A	U	V	k	Z	
S408						= var.
16.-17. stor.						= var.
						=
RI						
						var. J002
						J429

⇐ / ⇔ *Taganec rožkový* nemá presvedčivé paralely v starších prameňoch. Tie existujúce zodpovedajú *#osoke* a príbuzným formuliam.

Vskr 6	S407		=
O			
H			
Vskr 9	S407		=
O			
H			
Va,S,G,La			
Y			

³² Vskr 6,9

V-IV-a/a* – Ulomec malý

⇒ *Ulomec malý* sa v 5. hlase (repertoár RI) nachádza výlučne v stupňových antifónach (Step 1b,2ac), a to v dvoch výškových úrovniach.

S408
16.-17. stor.   var. 2

RI

⇐ / ⇔ *Ulomec malý* nemá presvedčivé paralely v starších prameňoch.

S407

D

G

S407

D

S-IV – Pojezdka / Поездка

⇒ *Pojezdka* má v 5. hlase ZR³³ niekoľko melodických variantov, ktoré by sa dali považovať za osobitné popevky. Je príbuzná s *malým voznosom* a *tagancom*.

a) S-IV- -/D – *Pojezdka vlastná*

Pojezdka v presnom zmysle definície sa v RI nachádza iba dvakrát. (V sD1 je takmer vo všetkých novších RI dôsledkom nepochopenia predznamenaní posunutá o tón vyššie.)

	U	R	C	
S408	↗	↘	↗↘	↘ =
S410,411	↗	↘	↗↘	↘ =
16.-17. stor.	↗	↘	↗↘	↘ =
S411	↗	↘	↗↘	↘ Δ
S429	↗	↘	↗↘	↘ ↗↘
S429	↗	↘	↗↘	↘ =

L1709

J002

J029

RI

b) S-IV- -/D – *Pojezdka jednoduchšia*

Pojezdka s podobnou melódiou, ale modifikovaným neumovým zápisom. Je príbuzná s *vozmerom veľkým*.

S408	↗	↘	↗↘	↘ =
16.-17. stor.	↗	↘	↗↘	↘ =
S429	↗	↘	↗↘	↘ =

RI

³³ a) st. 1/4, sD1; b) Vzn 1,7 (po dvakrát), c) st. 8/41, Vskr 3,8, sPx 1, d) sPx 3,5

c) S-IV- D/C – C-pojezdka

C-pojezdka má neumový zápis rovnaký ako v b) a aj podobné kontúry melódie, je však v kadencii o tón nižšie.

S408

var. S410,414,430

16-17.stor

RI

d) S-IV- -/F – F-pojezdka (Prosovec)

F-pojezdka má neumový zápis rovnaký ako v b), ale finálu o terciu vyššie, čomu sa podriaďuje aj chod kadencie. Melodicky zodpovedá popevku *prosovec* 4. a 8. hlasu.

16.-17. stor.

RI

var.

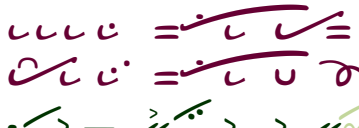
J002

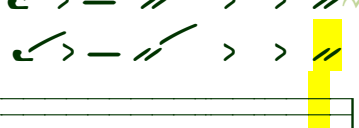
⇐ / ⇨ *Pojezdka* má v predreformných ruských a byzantských prameňoch dva podobné predobrazy. Typ I štatisticky zodpovedá novším typom a, b a je primárnym predobrazom znamennej *pojezdky*. V stichirách miney a triody ho nachádzame mnohokrát v jedinej stabilnej forme.

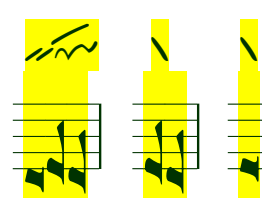
Typ II zodpovedá novším typom b, c. V prípade typu d) nevieme nájsť presvedčivé paralely, keďže v sPx je korelácia medzi staršou a poreformnou tradíciou slabšia.

Typ I.

S407

S440

Vi

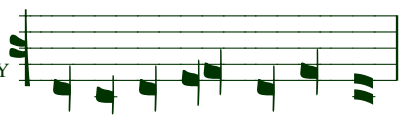
H,Y,Am a,b

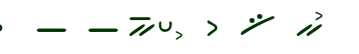
H a

Typ II.

S407 bc

La c

S2,Y c

O,Ga c

H c

Va c

Va c

d)

SM 27 d

Vat d

H b

Y b

V-IV- a/D – Vozhlaska lomená nízka

⇒ *Vozhlaska lomená nízka* sa nachádza iba v Step 1a,3b.

S408

16.-17. stor.

RI

J002

J672,833

J673

The image displays several musical examples. At the top, three lines of neumes are shown, with the first line labeled 'S408'. Below these, two staves of music are shown, labeled '16.-17. stor.' and 'RI'. The 'RI' staff has a yellow highlight under a specific note. To the right, two more staves are shown, labeled 'J672,833' and 'J673', also with yellow highlights. At the bottom, a staff labeled 'J002' shows a more complex rhythmic pattern with a '3/6' time signature.

⇐ / ⇔ *Vozhlaska* stojí na nesamostatných úsekoch prístupky ťažkých popevkov a na úrovni neumov pripomína #*taganec*:

S407

D,G

G

The image shows two lines of neumes at the top, labeled 'S407'. Below them are two staves of music, labeled 'D,G' and 'G'. The notes on these staves are green.

V-IV- D/D – Taganec

⇒ *Taganec* v 5. hlase ZR v podstate neexistuje; nachádzame ho iba v niekoľkých stichirách miney a triody, pričom nemáme k dispozícii jeho melodický výklad. Na základe analógie s inými hlasmi a príbuznosti s *prihlaskou* a *pojezdokou* však vieme presne určiť jeho nápev.

	A	V	k	Z	
S411	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	=
S429,447	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	=
RI*					
S411		ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
S447		ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
RI*					

⇐ / ⇔ *#Taganec* je v byzantských prameňoch častý menejslabičný variant *#prihlasky* alebo *#mugy*. Do poreformného ZR sa pomerne dôsledne tmočí *prihlaskou* (občas tiež *osokou*),³⁴ čo je jav, ktorý v menšej miere pozorujeme aj v iných hlasoch.

Typ I:

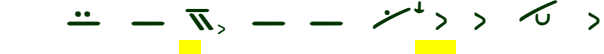
	S407,440	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
	S439	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
	S439	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
	S440	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
	Vi	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
		ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
Am										
	Vi, Vat	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ	ⲓⲛ
Am										

³⁴ Zo štatistického hľadiska by bolo namieste uvádzať túto formulu medzi predchodcami *prihlasky*.

Typ I+ :

Vi

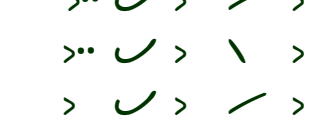
Vi, Vat

Am, D

Typ IIa:

S440

S407

Vi

Vi, Vat

Am

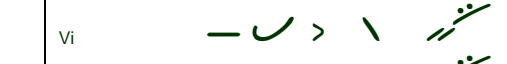
Am

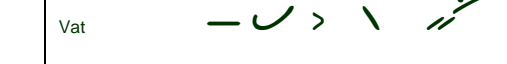
S411

Vi

Vat

Am

Vi

Vat

Am

Typ IIb:

S440

Vi

Am

Typ III:

Vi

Vat

Am

Vi, Vat

Am

Typ IV:

Typ IV je predĺžením motívu #osoky malej (porov. Osie Pater uk edokas):

S411

Vi

Am

Typ V:

Typ V je z melodického hľadiska #dolinka veľká bez finály.³⁷

S411

Vi, Vat

Am

Typ VI:

Typ VI je príbuzný s typom G #rafatky (týždeň po 5. pôstnej nedeli):

S411

Vi

Vat

Am

³⁷ Porov. podobnú #osoku, ktorá je #podkladec bez finály.

V-V-G/D – Prihlaska (zavodná) / (ΠΡΗΓΛΑΣΚΑ ΖΑΒΟΔΗΛΑ)

⇒ *Prihlaska zavodná* nie je v 5. hlase³⁹ veľmi frekventovaná, ale napriek tomu ide o výrazný záverový popevok príbuzný s *dolinkou*. Skladá sa z dvoch častí, *zavodu* a vlastnej *prihlasky*, ktoré sú však úzko spojené a v irmosoch žiaden z nich nenájdeme samostatne. Štandardný tvar popevku je krátky:

	Zavod		Prihlaska	
	U	C1	C2	
S408				
16.-17. stor.				

RI		var. J002, 029		
		var. J002		

Pred kadenciou C2 občas nájdeme krátku anabázu:

16.-17. stor.

RI

Dlhší tvar *zavodu* stojí na 6-7 slabikách:

16.-17. stor.

J002

RI

³⁹ Slp 6,7, sD1,2, Preob 1, SA4ab, sPx4.

Jediný prípad zliatia *zavodu* s *prihlaskou* v RI nachádzame v SA4. Tento variant nachádzame už len v stichire 5.1. a v menej radikálnej podobe na hodinkách Veľkého piatku.

SA4	S408	
	16.-17. stor.	
J002		
5.1.	S411	
	S429	
Veľ.Piatok	S411	
	S429	

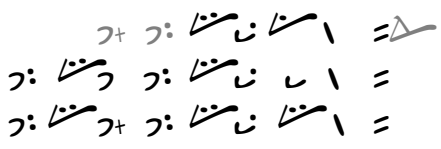
V sPx (J002) nachádzame *zavodnú prihlasku* (neraz však na neumoch *mugy*) s pozoruhodnou širšou exegézou:

RI	
J002 (sPx)	
	

Zdvojený *zavod* v sPx 4:

16.-17. stor.	
J002/ sPx4	

V stichirách miney a triody nachádzame niekoľkokrát *prihlasku* aj bez *zavodu*⁴⁰ a naopak, *zavod* nasledovaný inými popevkami ako *prihlaska*. Bežne tiež býva finála rozdrobená *paukom*.

---

⁴⁰ Na úrovni neumov sa nedá odlíšiť od *mugy* a možno aj bola interpretovaná týmto spôsobom.

⇐ / ⇨ *Prihlaska zavodná* má v irmosoch predreformných a byzantských rukopisov málo presvedčivých pravzorov.⁴¹ V minei a triodi je situácia opačná, *#prihlaska* samostatná aj *zavodná* je frekventovaná a jej výskyt je dokonca vyšší než v poreformných rukopisoch. Na rozdiel od ZR, kde má *prihlaska zavodná* pomerne jednotný tvar, v byzantskom 5. hlase rozlišujeme viacero typov *#prihlasky* z hľadiska tvaru prístupky a dokonca samotné jej jadro má dva varianty, *a* a *G*.⁴²

#a-prihlaska vlastná:

Vi, Vat

Am

#a-prihlaska s G-deklamáciou:

Vi

Am

Vat

Am

Vi

Vat

Am

#G-prihlaska vlastná:

S407

Vi

Am

⁴¹ Vo viac ako polovici prípadov na mieste znamennej *prihlasky zavodnej* stál iný popevok, najčastejšie *#vyplavka+mreža*.

⁴² *a*-variant *#prihlasky* je ojedinelý a pripomína *#mugu*. Naopak, pri *#muge* prevažuje *a*-variant a *G*-vrchol je pri nej zriedkavý.

#G-prihlaska s deklamáciou:

S440

S439

Vi, Vat

Am

Uvedený základný tvar je pomerne frekventovaný a do poreformného ZR sa napriek neprítomnosti ťažkého znaku pred kadenciou dostáva väčšinou ako plná *prihlaska zavodná*.

Vi, Vat

Am

Vi, Vat

Am

Najbohatšiu prístupku nachádzame na kráľovských hodinách (5.1. a Veľký piatok):

S407

S407/40

Vi

Am

Vi

Vat

Am

#G-prihlaska s ťažkým DG-nástupom:

#Prihlaska s ťažkým DG nástupom je hlavným predobrazom znamennej prihlasky zavodnej, a to najmä v tvare so „zliatym zavodom“.

S447

S407

S407

Vat

Vi,Vat

Am

S440

Vi,Vat

Vi

Am

D

Vi

Am

Vi,Vat

Am

#G-prihlaska s ťažkým EG-nástupom:

#Prihlaska s ťažkým EG nástupom je na úrovni neumov podobná a zameniteľná s predošlým DG-variantom.

S440

Vi

Vi,Vat

Am

Vi,Vat

Vi

Am

Am

Detailed description: This block contains musical notation for S440. It starts with two lines of rhythmic notation in red ink, showing various note values and rests. Below this are two staves of rhythmic notation labeled 'Vi' and 'Vi,Vat'. The 'Vi' staff has notes with stems and flags. The 'Vi,Vat' staff has notes with stems and flags, some with accents. Below these are two staves of musical notation labeled 'Am', showing a sequence of notes on a five-line staff. The first 'Am' staff has notes with stems and flags, and the second 'Am' staff has notes with stems and flags, some with accents.

#Ohibka + #Prihlaska:

Zvláštnym a pomerne zriedkavým prípadom je spojenie #ohibky s #prihlaskou. Z melodickéj stránky ide o mierne rozšírenie DG- a EG-variantov #prihlasky, avšak novou kvalitou je oddeliteľnosť prístupky, ktorú tvorí samostatná normatívna formula.

Z rytmického hľadiska ide o najpresnejší predobraz znamennej prihlasky *zavodnej*.

SA4ab S407

Vat, Vi

Am

RI

Detailed description: This block contains musical notation for SA4ab S407. It starts with two lines of rhythmic notation in red ink, showing various note values and rests. Below this are two staves of rhythmic notation labeled 'Vat, Vi'. The 'Vat, Vi' staff has notes with stems and flags. Below these are two staves of musical notation labeled 'Am' and 'RI', showing a sequence of notes on a five-line staff. The 'Am' staff has notes with stems and flags, and the 'RI' staff has notes with stems and flags, some with accents.

#G-prihlaska s ťažkým a-nástupom:

S440

S439

Vi

Vat

D

Am

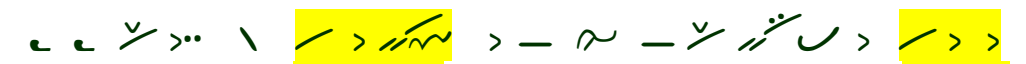
Prihlaska ↔ Dolinka

Už v byzantských prameňoch sporadicky nachádzame #dolinku ako variantné znenie #prihlasky (napr. stichira na *Voznesenie*):

Vi, Vat

Am

Ukážkový prípad sa nachádza v stichire „*Tebé odŕjuščahosja svítom*“ (Veľký piatok), kde na starobyzantských neumoch #prihlasky (*zavodnej*) stojí v strednobyzantskom Am #dolinka, ale aj presne naopak:

Vi

Am

S407

Vi

Am

Staroruské preklady dosť často nahrádzajú (alebo vychádzajú z prameňov, kde táto náhrada nastala) #prihlasku #dolinkou a v poreformných prameňoch je táto zmena ešte frekventovanejšia, takže nakoniec v ZR na miestach pôvodnej #prihlasky prevažuje *dolinka* nad *prihlaskou*. V dôsledku toho vzniklo tiež na mnohých miestach nie celkom štandardné spojenie *zavod+dolinka*.

V-V-G,a/D – Muga / Mgrà

⇒ **Muga** je v 5. hlase⁴³ voľnejším variantom *prihlasky zavodnej*. Ide o koncový popevok blízko príbuzný *podkladcu*.

Melodicky sa kadencie *mugy* a *prihlasky* zhodujú v časti najmä starších RI; v novších prameňoch *muga* preberá melódiu rovnomennej *mugy* z 2. hlasu. Iniciálny popevok (spravidla *osoka malá*) môže vystupovať aj samostatne, ale aj naopak, finála iniciálneho popevku sa môže zlievať s nástupným vrcholom (U) *mugy*.

	A	U	C	
S408				
16.-17. stor.				var.
RI				var. J029
Vzn 5 // J002,029				
Vzn 5, sPx // RI				

Medzi nástupným vrcholom U a kadenčným vrcholom zriedkavo stojí kratšia deklamácia:

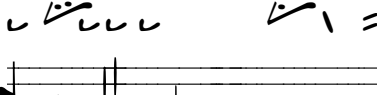
S408				
16.-17. stor.				
RI				

⁴³ st. 4/18, 6/31, 8/41, Slp 3,5,6,8, Vzn 3,4,5,6, Vskr 3,6,8,9, sPx 2

Naopak, nástupný vrchol U nemusí byť vôbec prítomný (Vzn 4), čo je typické najmä pre stichiry miney a triody:

S408

16.-17. stor.

S411

S429

RI

V sPX v rkp. J002 nachádzame pozoruhodnú exegézu základnej melódie, ktorá pri zachovaní štruktúry *mugy* melodicky inklinuje k *prihlaske zavodnej*:

RI, bežný tvar

J002/ sPx

V sPX 5 sa nachádza jediný prípad (v rámci RI) *mugy s paukom*. V stichirách ide o bežný jav, ktorému zodpovedá byzantská *kylisma*.

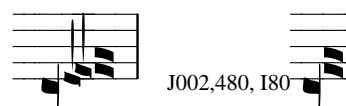
16.-17. stor.

sPx5// J002

L1709

Finála *mugy* sa môže dvihnúť o kvartu, je to však opäť ojedinelý jav na miestach, kde pred reformou stál *voznos stredný* (Vskr 3,8):

J002,480, 180

⇐ / ⇔ Hoci v byzantských prameňoch vieme presne rozlíšiť #mugu a #prihlasku, štatisticky je dedičom #mugy rovnako často poreformná muga aj prihlaska.

Byzantským pravozorom *mugy* je formula, ktorá je charakteristická (a tým zároveň odlišná od #prihlasky) neprítomnosťou kadenčného sedla na tóne E a zakončením dvoma tónmi D. Jej jadro má dve základné podoby – s kadenčným vrcholom *G* (zriedkavejšia) a *a*. Oba varianty predstavujú dve rôzne formuly, čo sa prejavuje najmä odlišnými prístupkami.

G-variant

vlastná formula:

S407		=	
S439		=	var.
Vat			
Vi			
Vi			
Am			var.

s prístupkou CD:

Vi,Vat	
Am,D	

Jediná prístupka G-variantu #mugy spočíva v nástupe CD, alebo len z tónu D. Táto formula môže stáť aj na konci stichiry (napr. 29.8.).

G-variant je zriedkavý a hraničí s #prihlaskou.

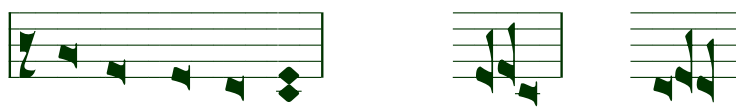
a-variant

vlastná formula:

S439

S407

Vi, Vat, O, Ga

Am

s prostou deklamáciou na G:

S407

Vi, Vat

Am

s akcentujúcou deklamáciou na G:

S414

S439,440

Vi

Am

s nástupom EG:

Vi, Vat

Am

S439

Vi

Am

s ťažkým nástupom EG:

#Muga s ťažkým EG-nástupom je frekventovaný a stabilný variant skúmanej formuly. Preto jej podobnosť s bežným tvarom znamennej *mugy* možno považovať za priamu príbuznosť. V prospech toho hovorí aj pravidelná neprítomnosť deklamácie na G.

Vi,Vat

RI

s ťažkým nástupom G:

#Muga s ťažkým G-nástupom je typická ťažkým tónom G pred kadenciou. Melodicky je ešte bližšia znamennej *muge* ako predošlý variant.

S439

S440

Vi

Am

Vi

Am,D

RI

Vskr 9, Vzn 6:

S407

O

H

Muga s voznosom

V stichire nedele Slepého nájdeme dva predobrazy *mugy s voznosom*:

Vat

Am

Vi

Vat

Am

Muga ↔ Podkladec

Muga je v poreformnom, ale do istej miery aj v predreformnom ZR zriedkavý popevok. Frekvencia jeho výskytu je niekoľkonásobne nižšia ako v byzantských prameňoch. Dôvodom je skutočnosť, že *#muga* je vo svojej podstate viacslabičný variant *podkladca*.

Už v byzantských prameňoch sporadicky nachádzame *#podkladec* ako variantné znenie *#mugy*, podobne staroruské preklady často nahrádzajú (alebo vychádzajú z prameňov, kde táto náhrada nastala) *#mugu* nejakým popevkom triedy M. Pri porovnaní poreformného ZR s byzantskými prameňmi je táto skutočnosť ešte výraznejšia. Doslova možno povedať, že najčastejším a takmer normatívnym prekladom *#mugy* je *podkladec*, *voznos posledný* alebo *dolinka veľká* (varianty *podkladca*). Často tiež nachádzame *dolinku*, čo je dané jej K-M príbuznosťou s *podkladcom*.

Príbuznosť *#mugy* s *#podkladcom* je daná nielen štatisticky, ale ukazuje sa aj pri porovnaní melódií vhodne zvolených variantov. Rozdiel oboch formúl je daný najmä počtom slabík v kadencii.

#muga

#podkladec

#muga

#podkladec

Varianty J002 a J029

Pokiaľ si *dolinka* zachovala dlhšiu prístupku, ide podľa neumov spravidla o rovnú deklamáciu, iba výnimočne prerušenú akcentáciou.⁴⁵ Melodická interpretácia RI však neraz ide za hranice napísaného a akcentáciu vkladá do deklamácie aj tam, kde ju neumy nepredpisujú.

S408

16.-17. stor.

RI

16.-17. stor.

RI

Osobitne spomenieme st. 2/7 s výraznejšie akcentovaným nástupným vrcholom. Ten je adekvátne preložený iba v J029:

S408

16.-17. stor.

var.

J029

⁴⁵ Extrémnym prípadom je posledný riadok v pRZK, kde je 4-5 slabík akcentovaných, a to v neumoch aj v notách.

⇐ / ⇔ **Dolinka** je v predreformných ruských prameňoch určená kulizmovou kadenciou, ktorej predchádza *bareia* (*palka*) a niekedy je ťažko odlíšiteľná od *kulizmy strednej*.

V strednobyzantských prameňoch má dolinka niekoľko melodických variantov. Kadencia môže stáť aj na viacerých slabikách než tri.

Typ A:

S407, 439, 440

Typ A je veľmi často predobrazom aj *dolinky skamejnej*.

S407

Vi, Vat

H, Am

Typ B: Typ B je hlavným reprezentantom a predchodcom *dolinky*.

S407, 439, 440

V byzantských prameňoch ide o najfrekvencovanejší melodický variant s pomerne voľnou prístupkou. Predkadenčná *bareia* tu označuje typický kvartový skok nadol (paradoxne v RI sa objavuje na tomto mieste rovnaký skok nahor).

B1. Typ B1 uvádzame s najplnšou nástupnou časťou. Tá sa neraz redukuje tak, že formula stojí iba na 5 slabikách.

S407   *llll \ =u = =*

O   *l \ // > e*

Ga   *l \ //u >> e*

Vi   *> - / > - \ // > e*

Vat   *> - / > > \ //u >> e*

H,Am

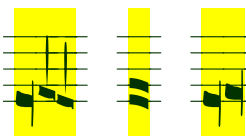
Vi */ >u > - \ //u >> e*

- / >.. - \ //u >> e

u > > - \ // // e

> - \ ~ >> e

Am

Posledný variant typu B1 je premostením od typu A:

Vi   *u >.. > \ // >> e*

Vat   *u >.. \ // > > e*

Am

Vi   */ >.. \ ~ > e e*

Am

Typ A / Am

B2. Typ B2 má nástupnú časť podobnú *rafatke* alebo *ometke*.

S439

Vi > — ˆ > > ˆ > — \ ˆ > ˆ = ˆ = =

Am

Am

B3. S výraznou akcentáciou nástupu (st. 2/7):

st. 2/7: S407

H

J029

Typ C: Typ C, prítomný v byzantských a staroruských prameňoch, sa po reforme definitívne zmenil na *osoku/rafatku+dolinku* alebo *dolinku skamejnú*.

S407, 439, 440

Vi

Am

Vi

Am,D

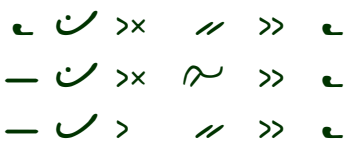
Vi

Typ D. Typ D je blízky #dolinke skamejnej. Do ZR sa dostal ako bežná dolinka.

S439

S440

Vi

Am

Typ E. Typ E s finálou C (nikdy nie je na úplnom konci piesní) nachádzame len v niektorých irmosoch. Akcentácia v prístupke nie je pravidlom.

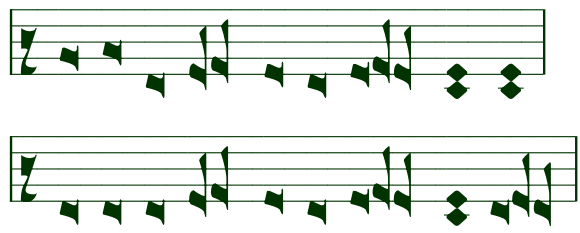
S407

H

Typ F. Typ F má osobitnú prístupku aj predkadenciu. Do ZR sa dostal ako bežná dolinka.

Vi

Vat

Am

Typ G. Typ G je osobitná formula, ktorá len vďaka podobným kontúram s #dolinkou prešla do ZR ako bežná dolinka.

S439

S440

Vi

Am

S440

Vi

Am

S440

Vi

Am

S440

Vi

Am

S407

H

var.

* * * * *

V minei a triode nachádzame často rozdrobený finálny tón znakom >>u. Ide o prípady, keď sa nasledujúca formula začína tónom E – aby sa spružnenil prechod od tónu D k tónu E.

Táto modifikácia je v prípade ťažkých formúl (#dolinka, #dol. skam., #podkladec apod.) frekventovaná, preto prekvapuje, že sa v staroruských prameňoch až na ojedinelé výnimky neobjavuje. Nazdávame sa, že v ruskom prostredí sa modifikácia chamilou stala základnou melodickou interpretáciou a po zjednodušení viedla k zmene finálneho tónu na C.

Am

Díky nôt sú nejasné.

Vi,Vat

S407

RI

K- G/C – Dolinka s podjemom / Дoлiнкa cъ пoдзeмoмъ

⇒ *Dolinka s podjemom*⁴⁶ je typický úvodný popevok, ale s malou frekvenciou výskytu.⁴⁷ Hoci patrí do triedy K, modifikácia *podjemom* mu dáva priebežný charakter.

		S	c	V	k	Z	
S408		س	س	س	س	س	∴
S410		س	س	س	س	س	∴
S414		س	س	س	س	س	∴
S429		س	س	س	س	س	∴
S430		س	س	س	س	س	∴

var.

RI

J002,029

var.

⇐ / ⇔ *Dolinka s podjemom* nemá v starších prameňoch presvedčivý pravzor. Najčastejšie na jej mieste nachádzame bežnú *#dolinku* bez modifikácií. Zreteľné byzantské paralely nachádzame iba v samopodobene *Orosa se*. Ide len o modifikácie finálneho tónu rôznych (!) typov *#dolinky*.

S439,440

Vi, Vat

Am

Am

Am

Am

⁴⁶ st. 6/32, 8/43, 9/47, Slp 7.

⁴⁷ Na mnohých miestach sa transformoval na bežný *podjem* alebo na *voznos*.

K- G/C – Dolinka s paukom / Дольника с пауком

⇒ *Dolinka s paukom* sa v materiáli RI nachádza len raz v Preob 2.⁴⁸

	S	c	V	k	Z	
S414						
S414,430,442						var. S430
S431						

RI / J029

⇐ / ⇔ *Dolinka s paukom* sa ako výraznejší popevok objavuje až v ZR. V starších prameňoch bol *pauk* (=kylisma) iba menším rozdrobením finály D s cieľom zmäkčiť prechod k nasledujúcemu tónu C, ktorým sa začínala ďalšia formula. V niektorých prípadoch sa rozdrobenie rozvinulo do bohatšej melizmy (s nejasným poradím tónov).

S407,439,440

Vi,Vat

Am

⁴⁸ V S414 bola *dolinka s paukom* dvakrát. Treba však upresniť, že prvá z nich sa objavuje až v 16. storočí. V S439 a 409 (v oboch predreformný nápev) je ešte *mreža bez pauka* (v zhode s gréckym Vi). Druhá z formúl bola pôvodne bežnou kulizmou (Vi, S439, S409), v S414 pribudol pauk, ale v S430,431,442 ubudla jedna kadenčná slabika a popevok sa zmenil na typ M.

K- G/C – Dolinka so skamejkou / Дoлiнкa

⇒ *Dolinka skamejná*⁴⁹ (u Grigoreva *dolinka* bez prívlastkov) sa od *menšej dolinky* líši približne tak, ako v 1. a 4. hlase *kulizma skamejná* od *kimzy*.

	U	c1	c2	V	k	Z
S408 16.-17. stor.	⌘	л л	г:	л	в	к
		л л л		н	л	
	⌘	л л л	г:	л	л	л
	л	л	л	л	л	л
		л	л	л	л	л
		л	л	л	л	л

J002,029

SI

Grig.

⁴⁹ Preob 1, SA4.

⇐ / ⇔ *Dolinka skamejná* má v byzantských prameňoch niekoľko predobrazov.

Typ I:

S407	U	7.	✓	∴	\	=U	=\	=
Vi	—	⋈	>	>	//	//	⋈	
	⋈	⋈	>	>	>	>	⋈	
		⋈	>	\	⋈	>	⋈	
Vat	/	>	\	//	>	>	⋈	
Am								

Prvý typ z rytmickej stránky nezodpovedá presne ruským poreformným neumom, ale dokonca aj pred reformou sa v staroruských rukopisoch objavuje len zriedka. Bol nahradený typom II, ktorý je melodicky zhodný s prvým (len dvojica nôt *G-a* sa zlučuje nad jednu slabiku). Tu už môžeme konštatovať rytmickú zhodu so znamenným popevkom.

Typ II:

S407	⋈	7.	✓	\	=U	=	=	
S439,440	⋈	7.	✓	\	=U	=	=	
S439	⋈	7.	✓	\	=U	=	=	
S439	⋈	7.	✓	\	=U	=	=	
S440	⋈	7.	✓	\	=U	=	=	
Vi	>	⋈	>	>	⋈	>	⋈	
Vat	>	⋈	>	>	⋈	>	⋈	
Am								
Vi		⋈	>	>	⋈	>	⋈	
	>	—	✓	>	//	>	⋈	
Vat	⋈	—	✓	>	//	>	⋈	
Am								

K- G/D,F – Dolinka s triaskou

⇒ *Dolinka s triaskou* je zriedkavým popevkom, ktorý nachádzame iba v stichirách na kráľovských hodinkách a cez pôst po nedeli poklony sv. Krížu. K dispozícii máme iba ruskú melodickú interpretáciu.

S411

S411

S442

S450

SI

⇐ / ⇔ *Dolinka s triaskou* má v starších ruských aj byzantských prameňoch pomerne presné paralely.

S407,440

S439

Vi

Vi

Vat

Vi

Am

K- G/D – Dolinka zhustená

⇒ *Dolinka zhustená* je zriedkavým popevkom, ktorý nachádzame v stichirách triodionu a v samopodobene *Orosa se*. Ruskú ani ruténsku melódiu nepoznáme.⁵¹ V časti prípadov sa formula tľmočí do ZR ako bežná *dolinka*.

S411

S447

⇐ / ⇔ Stichiry, kde sa nachádza *dolinka zhustená*, nenachádzame v nám dostupných predreformných ruských prameňoch. V byzantských paralelách rozlíšujeme ca. 5 typov:

Typ I:

Vi

Am

Typ II, III:

Vi

Am

Typ IV:

Vi, Vat

Typ V – s podjemom:

Vi, Vat

Am

⁵¹ Pravdepodobne však ide o len o osobitný, slávnostnejší tvar #*dolinky*, a možno práve on slúžil ako melodický základ pre poreformný tvar kadencie *dolinky*.

K- G/C – Voznos konečný / ВОЗНОСЪ КОНЕЧНЫЙ

⇒ *Voznos konečný* je⁵² typickým koncovým popevkom 5. hlasu. Nachádza sa však takmer výlučne v spevoch bližších ústnej tradícii (Vskr, Vzn, sPx). Ako ukáže sonda do predreformných a byzantských prameňov, *voznos konečný* je v skutočnosti len alternatívnou realizáciou rovnakého pravzoru, aký mal popevok *dolinka*.⁵³

Prístupka *voznosu* je často rozmanitým spôsobom akcentovaná (niektoré alebo aj všetky *stopice* sú nahradené *kriukmi*), čo však neuvádzame ako osobitný variant.

	U1	U2	R	S/c	V	k	Z	
S408								
16.-17. stor.								
								var.
								var.
								var.

⁵² st. 3/13,14, 4/18, Vzn 1,3,4,5,6,7,9, Vskr 1,4,5,6,7,9, sPx 1,2,3,4(?)

⁵³ Prechodný medzitvar možno nájsť (len v neumoch) v sPx 4.

V prípade dlhšej prístupky sa jej časť osamostatňuje do *vozmeru*. Často takéto oddelenie vidno až po reforme, bez opory v predreformných a byzantských prameňoch. Na jednom mieste (Vskr 1) rozdelenie popevkov nastáva až pri preklade do RI, bez opory v poreformných neumoch:

S408 +
 S410,30 +
 S429 +

RI
 L1709

⇐ / ⇔ **#Voznos konečný** je v staroruských aj byzantských prameňoch zhodný s **#dolinkou** vrátane jej iniciálnej formuly (**#osoka**). V ZR teda ide len o dvojakú interpretáciu rovnakého pravzoru. Frekvenciou vynikajú dva typy. Pri prvom type stojí za pozornosť **variant rukopisu Y**, kde sa dôsledne uvádza finála G miesto obvyklej D.

Typ 1 s ľahkým vrcholom predkadencie:

1a S407 st. 4/18
 O
 H var.

1b S407
 O
 H var.
 H
 Y

K- a/G – Voznos stredný (Voznos so steziou)

⇒ *Voznos stredný*⁵⁵ je „vnútornou“ obdobou *voznosu konečného*. Ide v podstate o rovnaký popevok, avšak *voznos stredný* modifikuje kadenciu tak, aby jej finála bola G namiesto základného tónu D.

Neumový zápis *voznosu stredného* je výrazne nejednotný. Nástupný motív je vskutku rozmanitý, avšak v melódii RI sa táto rozmanitosť nereflektuje. Deklamačná časť je viac alebo menej obohatená akcentáciami⁵⁶ (opäť bez odozvy v RI). Zápis predkadencie a kadencie má 4-5 základných variantov, medzi ktorými prekvapujú tie bez ťažkých znakov.

Typ A s redukovanou predkadenciou melodicky zodpovedá *malému voznosu* (2). Napriek vysokej frekvencii výskytu sa jeho melódia zachovala iba vo Vskr 3, inde ju nahrádza (navzdory neumom) melódia typu B.

		U1	U2	R	S/c	V	k	Z
A1	16.-17. stor.							
A2	S408							
	16.-17. stor.							

Typ B má plnú predkadenciu s ťažkým vrcholom G. Ten však nemá pravzor v starších prameňoch (tj. typ A je zrejme pôvodnejší) a predpokladáme, že ide o výpožičku z *voznosu konečného*, kde sa vyskytuje asi v tretine prípadov.

V ruténskej tradícii má *voznos stredný* pevnú melodickú kosť (porov. SI – sPx), avšak rozmanité exegézy.

⁵⁵ Vzn 1,9, Vskr 1,3,4,5,7, sPx 1,2.

⁵⁶ Neuvádzame dôsledne všetky možnosti.

B1

S408

16.-17. stor.

U1	U2	R	S	c	V	k	Z
フ	フ	ルル	ル	ル	ル	フ	ル
フ	フ	ル	ル	ル	ル	フ	ル
フ	フ	ル	ル	ル	ル	フ	ル
フ	フ	ル	ル	ル	ル	フ	ル
フ	フ	ル	ル	ル	ル	フ	ル
フ	フ	ル	ル	ル	ル	フ	ル
フ	フ	ル	ル	ル	ル	フ	ル
フ	フ	ル	ル	ル	ル	フ	ル

B2

16.-17. stor.

SI, irmosy

SI, sPx

RI

J673,MT

J480

J002

J029

var.: VS,J672,Vin,ZM

L1709

Osobitný tvar (v neumoch aj ruténskej melódii) *voznosu stredného* typu B nachádzame v stichirách sPx 1,2.

S430							
S429							
S431							
S423							
S434							

J002						
L1709						

S429						
S430						
S431						
S434						
S424						

J002					
L1709*					
I229					

⇐ / ⇨ *Voznos stredný* má v S407 jednoznačné pravzory s kulizmovou kadenciou a dvoma typmi predkadencie, ktoré však nezodpovedajú poreformným typom A,B ani melodicky ani miestom výskytu. Byzantská melódia zodpovedá #voznosu konečnému a #dolinke, má však zvýšenú finálu G.

Typ I

S407

SM 27

Vat

O,La

H,G

var.

RI(A)

Typ II

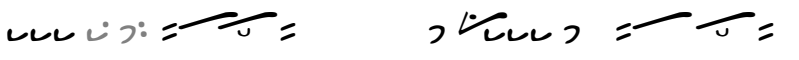
S407

O

H,G

K-F/G – Voznos malý

⇒ *Voznos malý* má pri rovnakých neumoch dve melodické realizácie v RI.⁵⁷ Hlavná melódia (1) s dominantnou frekvenciou výskytu⁵⁸ má finálu D (na rozdiel od ruskej F) a *strela* v kadenčnom vrchole si zachovala starobylú dvojtónovú hodnotu.

16.-17. stor.

SI

RI

180

RI

J002,J029

Silný nástup:

16.-17. stor.

J002

RI

Zriedkavejšia⁵⁹ (a sporná) melódia (2) je v kadencii zhodná s *voznosom stredným*.

16.-17. stor.

S430

RI

J029

⁵⁷ V SI je melódia zhodná, takže ide zrejme o ruténske špecifikum. Je možné, že druhý variant, prítomný len v troch irmosoch, je chybným prekladom.

⁵⁸ Vzn 1,3,4,6,9, Vskr 1,4,5,7, sporné st. 3/13,14

⁵⁹ st. 3/13,14 (sporné), 7/36.

⇐ / ⇔ *Voznos malý* má výrazný predreformný a byzantský predobraz.⁶⁰ Na úrovni neumov vidno zreteľnú kontinuitu tradície a z melodického hľadiska konštatujeme, že ruská melódia si zachovala finálu F, kým ruténska melódia je presnejšia v ostatných aspektoch.

S407,440,439

O

Vi

H,Y,Am,D

RI

Vi,Vat

Am

Vi,Vat

Am

Vi

Am

(ned. syropôstna)

S447

Vi

Am

⁶⁰ V minei a triode je však často znameným obrazom #*voznosu dolinka* alebo *kulizma stredná*. V stichire Nedele syropôstnej nachádzame najvýraznejšiu koreláciu medzi byzantským a znameným popevkom.

K-a/D,a – Kulizma stredná / ΚΑΛΙΖΜΑ ΣΡΕΔΙΑΝ

⇒ *Kulizma stredná*⁶¹ najčastejšie uzatvára prvú periódu piesní (druhé alebo tretie kolon).

16.-17. stor.

inic. c C

var. J002

L1709

var. inic.

⇐ / ⇔ *Kulizma stredná* má v 5. hlase predreformnej tradície pravzor s kulizmovou kadenciou, avšak prístupka nie je jednotná. V byzantských prameňoch prevláda rovnaká formula, aká zodpovedá *strednej kulizme* v 1. a 7. hlase, čiže s finálou F. Prístupka má mnoho variantov.

I.a. Minimálny tvar (5-6 slabík). Trom alebo 4 slabikám kadencie predchádzajú iba dve predkadenčné slabiky. Takýto krátky tvar je v poreformnom ZR ojedinelý.

S439,440

Vi, Vat

Am

⁶¹ St. 1/4,5,6, 3/12, 4/18, 5/24,27, 6/31; Slp 3,9; sD2; Preob 1,2; sPx 4.

I.b. Minimálny tvar (5-6 slabík) s nástupom na tóne *a*.

S439	⤴	⤵	≡⤴	≡	≡
S440	⤴̇	⤵	≡⤵	≡	≡
Vi,Vat	—	⤵	//	> \	//
	—	⤵	//	//	>>

Am

II.a. CF-nástup minimálny. Druhý najkratší tvar je charakteristický dvojicou po sebe nasledujúcich kvartových skokov a výraznou zmenou modalít. Do poreformného ZR sa táto formula dostala ako rôzne modifikovaná *stredná kulizma*, čo však bez poznania byzantského pozadia ani nie je zřejmé (melodický preklad, ruský či ruténsky, nemáme k dispozícii).

S439	⤴	⤴	⤴	≡⤴	⤴ \	≡
S407	⤴	⤴	⤵	≡⤴	≡	≡
S439,440	⤴̇	⤴̇	⤵	≡⤴	≡	≡
Vi,Vat	>x	⤴	⤵	//	>	//
Vat	>x	—	⤵	//	>	⤴
Vi	>x	⤴	⤵	⤴	>	⤴
	>x	⤴	⤵	⤴	> \	//
	>x	—	⤵	//	> \	

Am

Am

S414,31,42	≡	≡	—	⤴	≡
S411	⤴	≡	—	⤴	≡
S411	⤴̇	≡	⤴	≡	≡
S414	⤴	≡	⤴	≡	≡

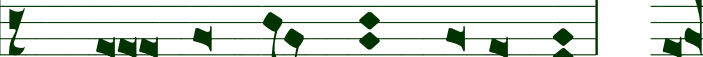

II.b. CF-nástup s deklamáciou. V prípade dlhšej prístupky po nástupe C-F nasleduje deklamácia na F a kvartový skok F-b sa nahrádza terciou G-b. Strednobyzantská melódia však v prístupke evidentne nezodpovedá starobyzantským neumom. *Kylisma* na finále sa v staroruských neumoch zachováva, ale do poreformného ZR neprešla (resp. iba so zmenou *kulizmy strednej na dolinku s paukom*).

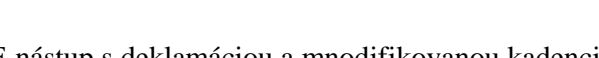
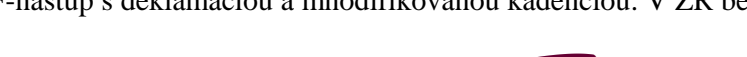
S439

S440

Vi

Am,D

II.c. CF-nástup s deklamáciou a mmodifikovanou kadenciou. V ZR bežná *kulizma stredná*.

S407

Vi

Vat

Vi

Vat

Am

V. Deklamácia na tóne *a*, nástup z tónu F cez ťažký znak (strela). Tento variant je doložený dvakrát (29.8. a *Nedeľa o slepom*). Kadencia je na 4 tónoch a to aj v poreformnom ZR, kde sa však formula objavuje ako *osoka stredná*.

S414,431	
S439	
Vi, Vat	
Vi	
Am	

K-a/G,a – Ulomec / OŭAO MĚLĪŽ

⇒ Popevok *ulomec* (velký) radíme formálne do triedy K na základe analógie s 1. hlasom. V 5. hlase ide však o zriedkavý popevok s nie veľmi prehľadným pôvodom. V repertoári zahrnutom do RI nachádzame dva melodické typy.⁶²

Typ I je v RI aj SI charakteristický melódiou treťohlasnej *kulizmy strednej* a neumovým zápisom, ktorý melódiu nezodpovedá – naznačuje však istú príbuznosť s *voznosom stredným*.

S429
16.-17. stor.

var.

J029

RI

Typ II sa často melodicky prikláňa k *osoke strednej*, avšak správnejšie znenie má finálu *a*.

S408
16.-17. stor.

var.

J002,029

J002

RI

J002, sPx1

⁶²Typ I: st. 8/41, pRZK; Typ II: Slp 1, sPx 1.

⇐ / ⇨ *Ulomec* sa v RI nachádza v piesňach, pre ktoré nemáme k dispozícii predreformný alebo byzantský pravzor. Výnimkou je len Slp 1 (typ II):

S407

K-F,a/a* – *Ulomec stredný*

⇒ *Ulomec stredný* sa v 5. hlase (repertoár RI) nachádza výlučne v sPx 4 a pPO. V neumoch aj melodicky zodpovedá rovnomennému popevku 3. hlasu, ale podobne ako pri *velkom ulomci* sa melódia najmä v novších rukopisoch prikláňa k *osoke strednej* – tento proces možno dobre sledovať v sPx4 na prechodnom variante v I229.

sPx 4

	U	S(c)	V	k	Z*		
16.-17. stor.	ل	و	ن	ل	ل	ل	
	ل	و	ن	ل	ل	ل	
	ل	و	ن	ل	ل	ل	var.
J002							
I229							
L1709							

pPO

U S V k Z*

S431 7: =: =3} 77u
16.-17. stor. 7 7: =: 7 var. 7+ 7:

J002,480

RI

⇐ / ⇔ *Ulomec stredný* má v byzantských prameňoch pozoruhodne presné predobrazy.⁶³

sPx 4 Vat 7 > - // > 7 // 7

pPO Vi 7 > - // // 7 7

Am

S439 7 > // 7 > // 7

S440 7 > // 7 > // 7

Vi 7 > // 7 > // 7

Am

⁶³ Mimo obsahu RI tiež v stichire sv. Eustratiovi 13.12.

Trieda M

Popevky na báze mreže

M-F/C – Podkladec / Подкладец

⇒ **Podkladec** je v kontexte piesní preložených do RI menej frekventovaný popevok.⁶⁴
Melodicky aj v neumoch je zhodný s podkladcom 1. hlasu.⁶⁵

S408

16.-17. stor.

var.

The image shows the musical notation for the 'Podkladec' (S408) melody. It includes three lines of neumes with rhythmic flags. Above the neumes are the letters S, c, V, Z. To the right, three variations are shown in yellow boxes. Below the neumes is a staff with a treble clef and a 'RI' label, showing the corresponding notes. Below that is another staff with a treble clef and the number '1002,029', showing a different realization of the melody.

S výraznejším nástupom sa popevok uvádza tiež pod názvom *poklad malý* (dyak-oko.mrezha.ru):

S408

16.-17. stor.

var.

The image shows the musical notation for the 'Podkladec' (S408) melody with a different starting note. It includes two lines of neumes with rhythmic flags. To the right, two variations are shown in yellow boxes. Below the neumes is a staff with a treble clef and the number '1002,029,1061', showing the corresponding notes.

⁶⁴ St. 2/8, Slp 1,5.

⁶⁵ Rovnaké neумы s odlišnou melodickou realizáciou nachádzame aj na konci piesní ako *voznos posledný*.

IIb.

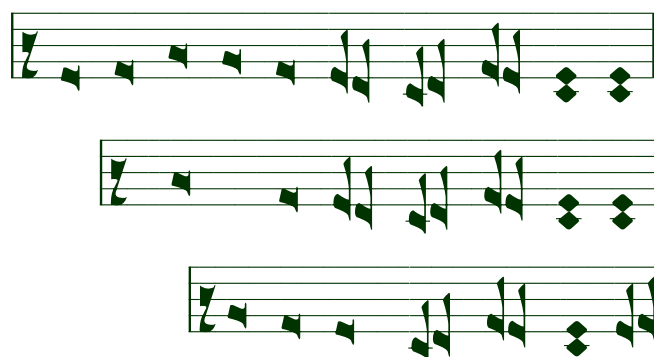

Typ II sa v ruských prameňoch po reforme priklonil k typu I. Iba v doxastiku HV nedele Porazeného nachádzame výnimočne poreformné neumy zodpovedajúce presne byzantskej melódii. Sú zaujímavé tiež tým, že demonštrujú príbuznosť *podkladca s dolinkou veľkou*, ide o akýsi medzistupeň.

S411

S429

Vi

Am

IIc.

S440

S439

Vi

Am

Typ III je vo veľkej miere ekvivalentný typu I ako jeho variantné znenie.

III.

Vat > - // - \ / > >> e

Am

Vi .. / \ \ >> e

Vi .. > > >> e

Vat / > > // e

Am

Typ IV je z melodického hľadiska podobný *#dolinke*, ktorej prvý kadenčný tón (z troch) sa rozdrobil do dvoch kratších slabík. V skutočnosti však ide o typ I modifikovaný pridaním jednej slabiky do predkadencie.

IV.

Vat e / > \ >> >>u

Vi > > - // e / > > // e

Vat > > - >> e / > > // e

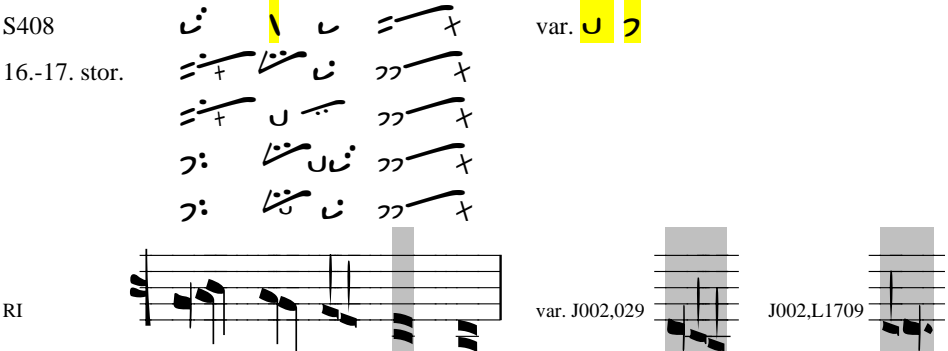
Am

M-G/C – Voznos posledný / Возно́с послѣднѣй

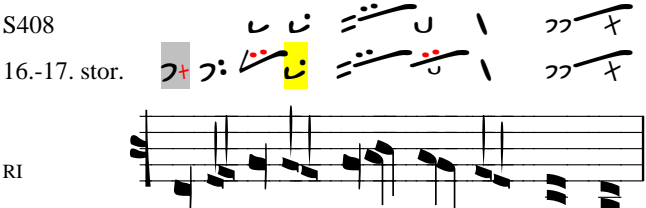
⇒ *Voznos posledný* v najjednoduchšom tvare je na úrovni neumov zhodný s *podkladcom*, má však osobitné melodické črty a nachádza sa výlučne na konci piesní.

Kratší tvar *voznosu posledného* nachádzame najmä na konci všetkých 8. irmosov.⁶⁶ Rozlišujeme tri varianty v závislosti od dĺžky prístupky.

A. S408 16.-17. stor. var.

B S408 16.-17. stor. var.

C S408 S411 S429 S430

Plný tvar *voznosu konečného*⁶⁷ je rovnaký ako v 1. hlase. Pozostáva z vlastného *voznosu* a prístupky, ktorá je oddeliteľná do samostatného popevku (porov. Step 1c):

⁶⁶ st. 8/40-43, Slp 8, Vzn 8, Vskr 8, Step 1c,2c.

⁶⁷ sD1, Step 1ab,3abc.

D S408 16.-17. stor.

J002

iné RI

var. J002,480

E S408 16.-17. stor.

J002

var.

⇐ / ⇨ *Voznos posledný typu A* má v starších prameňoch presné paralely – zhodné s #podkladcom typu Ia:

S407

S > > - \ >> +

H > > - \ >> +

G

H,Va,La

H

Y

var.

RI /typ A

Typ B a D majú zhodné grécke pravzory podobné #*podkladcu* typu II, hoci v S407 je neumový zápis blízky skôr *dolinke veľkej*:

S407

S407

S407

D,Ga

Typ C je v gréckych prameňoch o čosi dlhší, využíva však motívy základných variantov:

S407

D

Ga

Typ D má v S407 v Step 3c zložitejší neumový zápis, avšak v poreformných ruských aj v gréckych strednobyzantských prameňoch nachádzame základnú melódiu (typ B+D). V stichire cez týždeň po Syropôstnej nedeli nachádzame relatívne presnú byzantskú predlohu, opäť až na nástupný motív totožnú s jedným z typov #*podkladca*.

S447

S407

Vi

Vat

Am

RI

⇐ / ⇔ *Romica veľká* sa v predreformných ruských a v byzantských prameňoch nelíši od #voznosu posledného. Takisto nevidno rozdiel medzi typmi A a B.

S407

G,B

var.

B

G,B

var.

M- G/C – Dolinka veľká / Дольника больша́я

⇒ *Dolinka veľká*⁶⁹ alebo *žalostná* vyzerá ako *dolinka* s posunutou predkadenciou za hlavný kadenčný vrchol. Melodická podobnosť s *dolinkou* určila názov popevku, ale etymologická analýza jeho byzantských paralel ukazuje jednoznačne, že ide v skutočnosti o variant #*podkladca* so silnejšou predkadenciou.

Veľká dolinka je špecificky stichirový popevok, v irmosoch sa nenachádza. V sD1 je výslovne potvrdené ladenie s neznižným tónom E.

	c1	c2	C	
S408				var.
16.-17. stor.				var.
var.				var.
J002 / pPO				
RI				
J029				
J002				
				var.

Na začiatku SA4a,b:

S408		
16.-17. stor.		
J002		

⁶⁹ sD1, sPx 4, SA4, pPO, Preob 1.

⇐ / ⇔ *Dolinka veľká* v najkratšom znení (jadro) tvorí typický začiatok stichír na podoben rôznych vzorov „*Osie Pater*“. Staroruské neumy detailne kopírujú byzantský model.

RI

S407,439,440

Vat

Vi

Am

RI

Uvedené jadro popevku je invariantné. Prístupka je podobná ako v prípade #*podkladca*.

<p>Vi </p> <p>Vi,Vat </p> <p>Am </p>	<p>S439 </p> <p>S440 </p> <p>Vi </p> <p>Vat </p> <p></p>
<p>Vi </p> <p>Am </p>	<p>Vi </p> <p>Vat </p> <p>Am </p>

Jadru popevku môže predchádzať silný znak alebo dva niekoľkých typov:

Rus.   ڭ+ ڭ: =+ =u ...

S439   >X ل = =u ...

Vi, Vat   > - / ڭ ...

Vi   > - / ڭ ...

Am

Vi   ڭ: \ / ڭ ...

Am

S414   ڭ: ڭ: =+ =u ...

S439   ل ل ل \ = =u ...

S407,440   ل ل ل = =u ...

Vi   > \ / ڭ ...

Am

Rus.   =: =+ =u ...

S407   =: =+ =u ...

Vi, Vat   >> >> ڭ ...

Vi   >> ڭ ڭ ...

Am

Am

V niekoľkých prípadoch má byzantská formula predkadenciu dlhšiu o dva znaky. V ruských poreformných adaptáciách sa predlžuje iba o jednu slabiku, pričom preberá charakter základného *podkladca*.

Rus.   ل ل ڭ: = ڭ: ڭ: \ ڭ: =

S440   ل ل ڭ: = ڭ: ڭ: \ ڭ: ڭ:

S439   ل ل ڭ: = ڭ: ڭ: \ = =

S439   ل ل ڭ: = ڭ: ڭ: \ = =

Vi   - / > ڭ > \ / \ >> ل

Am

M- G/D – Dolinka veľká s chamilou / Дoлiнкa бoльшaя cз чaмiлoу

⇒ V 5. hlase RI sa *chamilová* modifikácia aplikuje aj na *dolinku veľkú*.⁷⁰

S408

S414 var.

16.-17. stor. var.

SI

RI

J002/pPO

⇐ / ⇔ Pri *#dolinke veľkej s chamilou* nejde len o bežné rozdrobenie finály, aké nachádzame v byzantských prameňoch pravidelne pri všetkých formulách ukončených tónom D (v základnom tvare). Tu sa totiž modifikuje aj predposledný kadenčný znak a v kadencii sa objavuje motív formuly *#ohibka*. Adekvátny pravzor nachádzame v byzantských prameňoch iba raz, v stichire na Veľký pondelok:

16.-17. stor.

Vi,Vat

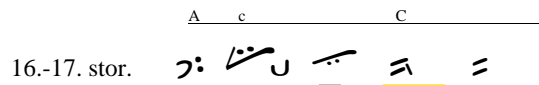
Am

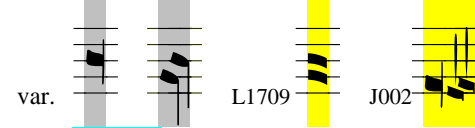

⁷⁰ Step 1c,2c,3c, pPO.

M-a/G – Mreža / Мрежа

⇒ *Mreža* je v 5. hlase zriedkavý⁷¹ a netypický popevok. Melodicky zodpovedá *mreži* iných nepárnych hlasov. V J029 (sPreob) nachádzame odlišnú melódiu, bližšiu k ruským variantom. V Step 2b sa *mreža* spolu s predchádzajúcim popevkom interpretuje⁷² na spôsob 4. hlasu.

16.-17. stor.

RI var. L1709 J002

J029 (sPreob 1,2) var.

SI

S vyplavkou, st. 5/24:

16.-17. stor.

J029

RI

Step 2b – melódia podľa 4.hlasu:

16.-17. stor.

RI

⁷¹ st. 1/7, 5/24, Vskr 6,9, sPreob 1,2, sD2, Step 2b.

⁷² Jednotne vo všetkých RI. V SI je bežná *mreža* nepárnych hlasov.

⇐ / ⇨ **Mreža** má v predreformných a byzantských prameňoch dva pravzory. Prvý z nich, priamy predobraz znamennej mreže, má finálu F a je melodicky totožný s formulou #prekladka 7. hlasu.

Vlastná #mreža:

S439 ✓ U = ⇨

S440 ✓ \ =⇨ =⇨

Vi ✓ > \ // ✓

Vat ✓ > \ // //

Am

ZR ✓ U ✓ =

#Mreža po #vyplavke:

S407,440 ✓ U =

Vi ✓ > > \ // //

Am

st. 1/7 S407

H ✓ U =

#Mreža zliata s #vyplavkou:

S439,440 ✓ U =

Vi >x - - // ✓ > // ✓

Am

Vi ✓ - - ✓ > \ // //

Am

#Mreža s rafatkovým nástupom:⁷³

S407,440

S407

Vi

Am

S411

S414

S439

S440

Vi

Am

#Mreža s nízkym nástupom:

S407

Vi

Am

S407

Vi

Am

B

⁷³ Do ZR sa tento variant #mreže prekladá ako mreža alebo aj ako šibok.

Druhý z predobrazov *mreže* má odlišnú rytmickú štruktúru v kadencii. K *mreži* sa v prechode do ZR (čiastočne už pred reformou) priklonil pre zhodnú finálu F, ale aj na základe hlbšej funkčnej príbuznosti. Má totiž rovnaký záverový charakter a tiež nadväzuje často na *#vyplavku*. V najrozvinutejšej podobe (C) vykazuje melodické charakteristiky *#kulizmy strednej*.

#Mreža malá A:

Vskr6,9

S407

O,Ga

Vi,Vat

La

H,G

S2,La,Va,Am

Y,H,G, Am

#Mreža malá B:

S439

Vi

Am

D

#Mreža malá C:

S439

S440

Vi

Vat

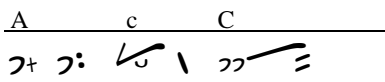
Am

Vi, Vat

Am

M-a,c/G – Šibok / ШИБОКЪ

⇒ Šibok je v 5. hlase ojedinelý záverový popevok (Step 2ab), ktorý je vo svojej podstate alternatívnym tlmočením *voznosu posledného*.

S408

16.-17. stor.

var.

RI

⇐ / ⇔ Šibok je špecifikom stupňových antifón 2ab. Je potomkom formuly, ktorá sa na iných miestach stala znamenným *voznosom posledným*.

S407

H,G

H

G

M-a,c/G – Koleso / Колесо

⇒ *Koleso (kľuč)* je v 5. hlase zriedkavý⁷⁴ a nie celkom jednoznačný popevok.

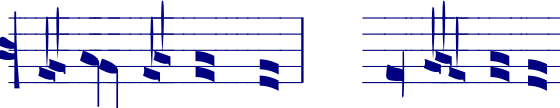
	A	U	R	c	C	
S408	ل ل ل		ن	ا	ك	و
	و	ل	ل	ن	ك	و
16.-17. stor.	ل ل ل	ل	ل	ن	ك	و
	و	ل	ل	ل	ك	و
	و	ل	ل	ن	ك	و

var.

var.

var.

RI

SI

⇐ / ⇨ Byzantským predobrazom znaku *kľuč* je *kufisma*, vyjadrujúca melodický vrchol pred strmým pádom spravidla o kvartu až kvintu nižšie (v strednobyzantských melódiách sa zmiernuje na sekundu alebo dokonca primu).

Step 2a S407

G

G

B

V stichirách miney a triody je *kľuč* vždy priebežná formula. Rozlišujeme niekoľko typov.

⁷⁴ st. 8/43, 9/49, Slp 8, Step 1c,2ac. V stichirách: 14.9.,5.1.,15.8., 6x v Triodi.

Typ IIa:

Vi, Vat

Am

S440

Vi

Am

Typ IIb:

Vi

Am

S408

Vi

Am

Typ IIc:

Vi

Am

Vi

Am

Trieda Θ

Tematizmy (fity) a hypostázy (licá)

Θ -IG – Fita kudriava/ΘΉΤΑ ΚΩΔΡΆΒΑ

⇒ *Fita kudriava* je typická pre 7. hlas. V 5. hlase (sPreob 1) má jej prístupka odlišný tvar.

16.-17. stor.

J029

⇐ / ⇔ Strednobyzantská paralela k *fite kudriavej* je štandardná stichirická *fita* s vysokou mierou výskytu. Do ZR sa tľočí nejednotne, veľmi často aj ako *fita mračná*.⁷⁵ V byzantských prameňoch má niekedy martyriu 2. hlasu, v S440 zas 1. hlasu. Vlastný tematický motív má dva varianty exegézy a prístupka dve možné dĺžky.

S407,439,440 $\Sigma \equiv \theta \equiv$

Vi β'

Vat

Am

S407,439,440 $\Sigma \equiv \theta \equiv$

$\tilde{\lambda} \Sigma \equiv \theta \equiv$

$\cup \cup \equiv \theta \equiv$

Vi, Vat

$\tilde{B} \cdot$

$\cdot$

Am

⁷⁵ Štatistickými metódami nie je možné rozhodnúť, či ide o #fitu mračnú alebo kudriavu. Naše rozhodnutie sa opiera aj o melodickú analýzu.

S407,439,440

Vi

Am

S407,439,440

Vi

Am,D

Na dvoch miestach je *fitá* položená o kvintu nižšie.

S440

Vi

Am

Vi

Vat

Am

Θ -IG – Fita trojičná/ΘΉΤΑ ΤΡΟΪΚΗ

⇒ **Fita trojičná** získala svoj názov na základe stichiry sPreob 1, kde je aplikovaná na slovo „trojicu“.

16.-17. st.   ♪:   =: ♯   =:

J029

⇐ / ⇔ **Fita trojičná** nemá jednotné predobrazy v starších prameňoch.

S407,439,440

Vi

Am

var. >>

var.

Θ -IG – Fita mračná/ΘΉΤΑ ΜΡΑΨΗΛΑ

⇒ *Fita mračná* je výpožičkou zo 4. hlasu. V ruténskom 5. hlase⁷⁶ sa však od štvrtohlasného základu líši finálou aj postupom k nej, ktorý pripomína inú štvrtohlasnú *fitu sínnu*.

sPreob2

16.-17. st. var.

J029

sPx 5

16.-17. st. var.

J002

L1709*

I229

V starších prameňoch nenachádzame presvedčivý pravzor. Na miestach jej výskytu spravidla stojí rovnaký byzantský motív ako pri *fite kudriavej*. Vzhľadom na podobný neumový zápis v ZR nemožno vylúčiť, že ide vo veľkej časti prípadov o konfúziu týchto *fít*.

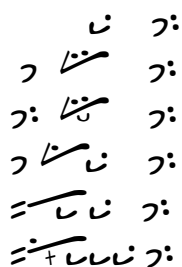
⁷⁶ sPreob 2, sPx2,5.

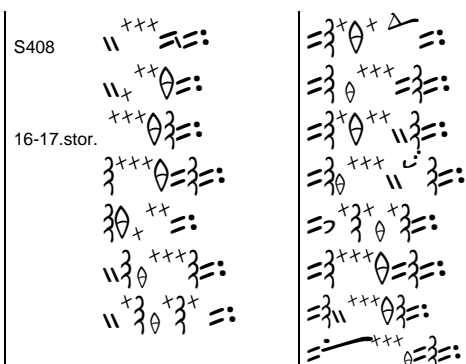

Neumový zápis *chabuvy* v poreformnom ZR je rozmanitý, avšak typický trojicou *kryžov* v značne nejednotnej distribúcii medzi ostatnými znakmi.

Prístupka:

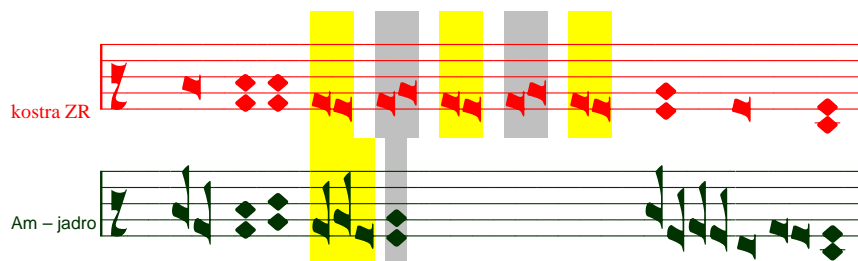

Vlastná téma:

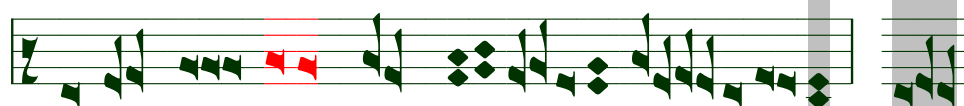

⇐ / ⇨ *Chabuva* sa v irmosoch ani oktoichu nenachádza. V stichirách (na 5. hlas) miney a triody je však jednou z najfrekvencovanejších.

Príbuznosť znamennej melódie s byzantskou sa ukazuje len ak do porovnania vložíme vyššie extrahovanú kostru. Trojnásobné opakovanie motívu, ktorý „obteká“ tón F, je v byzantskej melódii jednoduché.

Neumový zápis *fity* je nejednotný, preto uvádzame extenzívny neumový zápis takmer všetkých výskytov. Štandardný tvar #*chabuvy* je v staroruských prameňoch typický *paukom* a *kryžom* (bez opory v byzantskej vrstve).

S407	℄ ℄	∖	⊖ =
S407	℄ ℄ ℄	∪	⊖ =
S407	℄ ℄	∖	⊖ =
S407	℄ ℄	∖	⊖ =
S439	⋈x ⋈.	℄ ∖	⊖ =
S439	∪ ∪.	℄ ∖	⊖ =
S439	⋈. ℄		⊖ =
S440	⋈. ℄ ℄	∖	⊖ =
Vi	℄ ℄	∖	
	℄ ∴	∖	⊖
	℄ ∴ — ℄ >	∖	⊖
	∴ / ℄	∖	⊖
	∴ — ℄	∖	⊖
	∴ — ℄	∖	⊖
	∴ / ℄	∖	⊖
	℄ ℄	∖	⊖
	∴ / ℄	∖	⊖
Vat	∴ / ℄	∖	⊖
	℄ ℄	∖	⊖
Am			

Výraznejšia akcentácia vnáša do deklamácie nové motívy (13. a 24.12.).

Vi

Am

Vi

Am

Výraznejšia akcentácia a zároveň skrátenie hlavnej témy (*Orosa se*):

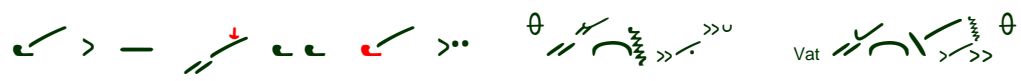
S407,439,440

S440

Vi

Am

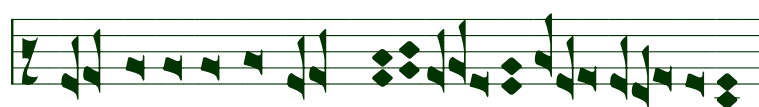
Predkadenčný zlom výstupom zdola (cez týždeň po 4. nedeli pôstu a po *Voznesení*):

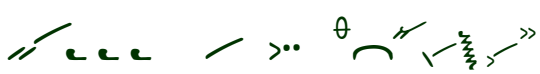
Vi,Vat

Am

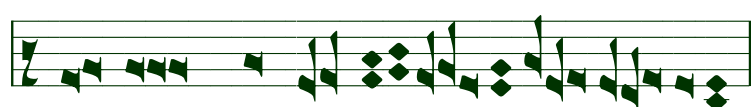
Vi

Vat

Am

Vi

Vat

Am

Θ -/c – Fita dušepolezna / ΘΗΤΑ ΔΥΣΗΠΟΛΕΖΝΑ (ΠΑΤΟΓΛΑΧΑ)

⇒ **Fita dušepolezna** (= užitočná pre dušu) je typická pre 5. hlas⁷⁹ a nazýva sa preto tiež *piatohlasná*. Jej jadro je v RI až na details jednotné a časť jej melódie pripomína *kulizmu strednú*.

S408   U L   Θ   =:

16.-17. st.   Σ   ρ+   =:   ρ+   Θ   =:

                 ρ   ρ+   =:   ρ+   Θ }   =:

                 ρ+ L =   =:   ρ+   Θ =:   =:

                 Σ   = ρ   =:   ρ+   Θ }   =:

                 ρ+ =   Θ =:   ρ+   ρ+   =:

RI

var.   J002,029   L1709,J002,480,1229   J672   J673   J002   J002   J002   J029

Dlhšia prístupka *fity* má niekoľko variantov.

S jedným ťažkým vrcholom:

S408   = ρ+   ρ+   Θ   =:

16.-17. stor.   ρ   =:   ρ+   Θ }   =:

                 ρ ρ ρ   =:   ρ+   Θ }   =:

                 ρ ρ   =:   ρ+   Θ }   =:

                 = ρ+   ρ+   =:   ρ+   Θ }   =:

                 = ρ+   ρ+   Θ =:   ρ+   ρ+   =:

RI

var. J833

⁷⁹ st. 9/48, sD1, pPO, sPreob 2, sPx 3,4

⇐ / ⇨ *Fita dušepolezna* aj v starších prameňoch predstavuje základnú, najčastejšiu *fitu* 5. hlasu. Je jednoduchá, ale v dvoch rôznych výškových úrovniach (výnimočne aj v tretej).

Variant F→G:

Prístupka môže mať deklamačný tón D alebo G. V motíve *fity* sa znižuje tón *h* na *b^b*.

S440

Vi

D, Am

H

var.

S440

Vi, Vat

Am

S407,440

Vi, Vat

Vi

Am

S407

Vi, Vat

Am

1. variant

S407

Vi

Vat

Am

S439,440

Vi

Am

2. variant

ZR

Vat

Am

Vi, Vat

Am

Vi

Am

Možnú melodickú príbuznosť možno ilustrovať azda nasledovne:

I229

Am

